ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ, 50.
Ἕκαστον φύλλον πωλεῖται
λεπτῶν 20.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ.
Ἐν Ἑλλάδι Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Φρ. χρ. 12

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὰ ἐγκλήματα ἐν τῷ τύπῳ, ὑπὸ Ἰωάννου Μ. Δαμβέργη.

Χαρακτηρισμοὶ τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος κατὰ τὸν Κόμητα Ἀλέξανδρον Μαυροκορδᾶτον—Νικήτας Τουρκοφάγος-Πασσᾶ-Φλέσσας-Καραϊσκάκης, ὑπὸ Γ. Δ. Κ.

—Ἡ Κόρη τοῦ Δημάρχου, διήγημα Ἰω. Πολέμη (τέλος).

—Μεράκια, Ποίησις Ἀχιλλέως Παράσχου.

Τὰ στοιχειὰ τοῦ Ταϋγέτου, παράδοσις ὑπὸ Ἀρ. Κυρούση.

Ἡ νῆσος Βορνχόλμ, Ῥωσικὴ φιλολογία, διήγημα ἐκ τῶν τοῦ Καραμζίνου, μετάφρ. Α. Γ. Κωνσταντινίδου (τέλος).

Δύο ποιήματα τῆς Κας Ἔδμονδ.

Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος. Ἐγχώρια—Ἐξωτερικὰ—Φιλολογία—Χρονολογία—Καλλιτεχνία—Ἰδιαίτερα γράμματα.

—Νέα Βιβλία.

ΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΕΝ ΤΩι ΤΥΠΩι

Ἐὰν ἡ ἀλήθεια δὲν ἦτο πικροτέρα τῆς ἀλόης θὰ τὴν ἐλέγομεν ἴσως συχνότερον καὶ ἡμεῖς· ἀλλ' ἀφίνει καὶ εἰς τὸν λέγοντα καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα τοιαύτας δυσεξαλείπτους ἐντυπώσεις, ὥστε καθίσταται ἐπικίνδυνον φάρμακον καὶ ὡς τοιοῦτον νὰ ἀποφεύγωμεν. Δυστυχῶς ἡ ὑγεία ἡμῶν ἀπό τινος δὲν εἶνε εἰς τόσον ἀνθηρὰν κατάστασιν καὶ πρέπει νὰ ληφθῇ τὸ φάρμακον ὅσον πικρὸν καὶ ἂν εἶνε. Ἡ δὲ ἀλήθεια ἔγκειται ἐν ἁπλῇ μεταβολῇ τῆς ἄνω ἐπιγραφῆς· Ἀντὶ: «Τὰ ἐγκλήματα ἐν τῷ τύπῳ,» ἀναγνωσθήτω «Τὰ ἐγκλήματα τοῦ τύπου.»

Καὶ ἄλλοτε ἐπὶ διαφόροις περιστάσεσιν, αἵτινες εἴθε νὰ ἔλειπον, ἡμεῖς οἱ τελευταῖοι ἐν τοῖς ἐργάταις τοῦ τύπου, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο ἴσως μᾶλλον ἀπέχοντες τοῦ σταδίου ἐφ' οὗ οἱ συνάδελφοι ἡμῶν νυχθημερὸν παλαίουσιν, ἐπειράθημεν, μετὰ πόνου ἐλέγχοντες, ν' ἀποτρέψωμεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἐπικινδύνου ἐδάφους, ἐφ' οὗ φερόμενοι συμπαρασύρουσι καὶ τὴν κοινωνίαν ὁλόκληρον. Ἡ ἀσθενὴς ἡμῶν φωνὴ προσλαβοῦσα ἐκ τοῦ ἄλγους τόνους αὐστηροτέρους ἐγένετο σθεναρωτέρα, μολονότι δὲ φωνὴ ἀδελφοῦ καταγγέλοντος ἀδελφὸν δὲν ἀντήχησεν ἐπὶ ματαίῳ.

Ἐξ οἰκείων τὰ βέλη! εἶπον μετὰ πικρίας οἱ καταγγελλόμενοι· ἀλλὰ μετὰ μικρὸν εἴδομεν εὐάρεστα τοῦ φαρμάκου τὰ ἀποτελέσματα· οἱ μὲν προέτεινον νὰ μὴ ἀναγράφωνται τοῦ λοιποῦ αἱ αὐτοκτονίαι, ἄλλαι ἔκλεισαν τὰς θύρας των εἰς τοὺς ἐπαίτας τῆς φήμης, καὶ ἄλλαι σπανίως μέν, ἀλλ' ἐγένετο ὁπωσδήποτε ἀρχὴ — διέγραψαν ἐκ τῶν στηλῶν των ὀνοματεπώνυμά τινα ἐπὶ πράξεσιν ἑνὸς κηλιδοῦντα τὴν τιμὴν οἰκογενειῶν ἀνευθύνων.

Ἤδη ὅμως ἡ καταγγελία ἡμῶν εἶνε σοβαρωτέρα πάσης ἄλλης. Πρόκειται περὶ τῆς ἀναγραφῆς τῶν ἐγκληματικῶν πράξεων ἐν τῷ τύπῳ, ἢ μᾶλλον περὶ τῆς μεταβολῆς τῶν ἐφημερίδων εἰς καταλόγους ἐγκλημάτων καὶ πράξεων, εἰς πίνακας κακουργιοδικείων, εἰς στοιχειώδη μαθήματα φρικωδῶν ἐγκλημάτων.

Τὰ μεγάλα ἐθνικὰ καὶ κοινωνικὰ ζητήματα, ἅτινα ἔδει νὰ ἀπασχολῶσιν αὐτάς, δὲν εὑρίσκουσι χώραν. Διότι κατέλαβεν αὐτὴν ἡ σφαγή τις ἑνὸς φόνου καὶ ἡ βιογραφία ἑνὸς μαχαιροβγάλτου γίνεται συγκαίως αἰτία ἀναβολῆς ἢ συντομεύσεως τῆς ἱστορίας ἑνὸς ἐθνικοῦ εὐεργετήματος. Ὑπῆρξε μάλιστα ἐποχὴ καθ' ἣν εἰς τοὺς φιλοδόξους μία μόνη παρουσιάζετο εὐκαιρία ἀπαθανατίσεως τῆς μορφῆς των· ἡ τοῦ ἐγκλήματος!

Ἐὰν ὁ κόσμος δὲν ἀνεγίνωσκε καὶ ξένας ἐφημερίδας, ἐὰν ὁ τύπος ἦτο αὐτοφυές τι ἐγχώριον προϊόν, θὰ ἐλέγομεν: Αὐτὸ θὰ εἶπῃ ἐφημερίς! Δυστυχῶς ὅμως παρ' ἡμῖν παρατηρεῖται ἡ μετὰ φανατισμοῦ ἐκζήτησις πάσης ἐγκληματικῆς πράξεως καὶ ἡ μετὰ ζήλου ἀξίου καλλιτέρας τύχης ἀποκάλυψις τῶν ἀπιστοτέρων λεπτομερειῶν της. Ἀλλαχοῦ πρέπει νὰ εἶνε πολὺ καινοφανὴς ὁ τρόπος τοῦ ἐγκλήματος, ἢ πολὺ θηριῶδες, ἀπίστευτον δι' ἄνθρωπον τὸ κακούργημα, ὅπως ἀφιερώσῃ εἰς τὴν μελέτην αὐτοῦ ὥρας μακρὰς ὁ γράφων καὶ ὁ ἀναγινώσκων. Ἐν ἐφημερίσι πόλεων ἀριθμουσῶν διπλάσιον πληθυσμὸν τῆς Ἑλλάδος δὲν ἀναγράφεται οὐδὲ τὸ τέταρτον τῶν ἀπιστιῶν, δι' ὧν πληροῦνται αἱ ἀθηναϊκαί. Καὶ ἐν πόλεσιν, ὧν τὰ κακουργήματα εἶνε διπλάσια τῶν, ὅσων συμβαίνουσι καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, μόλις τὸ τέταρτον κρίνεται ἄξιον ἀναγραφῆς.

Μία πληγὴ δι' ἐγχειριδίου, μία ἀπόπειρα ἀναιρέσεως, μία θραῦσις κεφαλῆς μεθύσου, ὑπὸ ἐκείνου πρὸς ὃν μέχρι πρὸ μικροῦ συνηγωνίζετο πίνων, ἓν ῥάπισμα ἔχον ὡς ἀποτέλεσμα ἕνα πυροβολισμόν, μία κλοπὴ καὶ μία λωποδυσία. Ἰδοὺ τί ἀναγινώσκω μόλις προσηλώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ μιᾶς στήλης. Ἂν προχωρήσω, θὰ εὕρω ἄλλα τόσα. Ἀλλὰ δὲν συμβαίνουσι τοιαῦτα καὶ ἀλλαχοῦ; διατί ματαίως νὰ τὰ ζητῶ εἰς τὴν δεῖνα ἢ δεῖνα ξένην ἐφημερίδα; Δὲν γνωρίζουσιν ἆρά γε αὗται πῶς πρέπει νὰ γράφωνται;

Ἀλλὰ δὲν εἶνε ταῦτα μόνα τὰ ἐν τῷ τύπῳ, τὰ τοῦ τύπου ἐγκλήματα. Τελευταία τις περίστασις ἀπέδειξε τοῦτο πληρέστατα. Φόβος κατέλαβεν ἐξαίφνης τοὺς πατέρας καὶ φρίκη τὰς μητέρας, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς μὴ παραπέσωσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν τέκνων καὶ ἀδελφῶν αἱ ἐφημερίδες τῆς ἡμέρας. Ὁ πατὴρ ἠναγκάζετο νὰ ψεύδηται πρὸ τοῦ υἱοῦ καὶ ἡ μήτηρ νὰ ὑποκρίνηται πρὸ τῆς θυγατρός, ὅτι ἐχάθη, ἐζητήθη παρὰ τῆς γείτονος ἐσχίσθη τὸ φύλλον, ἵνα μὴ λέγοντες τὴν ἀλήθειαν: — Δὲν πρέπει, εἶνε κακὸν νὰ τὸ ἀναγνώσῃς, ἐξάψωσι τὴν περιέργειαν καὶ καταδείξωσι φρικωδεστέραν τὴν παράβασιν τῆς ἀπαγορεύσεως.

Ἔγραφον τὰς ἡμέρας ἐκείνας φρικώδη πράγματα αἱ ἐφημερίδες. Αὐτὴ ἡ ἐπιστήμη ἵνα τὰ εἴπῃ μεταχειρίζεται εὐφήμους ὅρους· αὐτὴ ἡ δικαιοσύνη ἵνα τὰ δικάσῃ κλείει συνήθως τὰς θύρας της, καὶ οἱ γέροντες ἵνα τὰ συζητήσωσι μεταχειρίζονται περιφράσεις, καὶ ὅμως ὁ παῖς, ἡ κόρη, ὅσοι δὲν εἶχον ἄγρυπνον φύλακα νὰ τοὺς ἀποτρέψῃ, τὰ ἀνέγνωσαν τὰ ἔμαθον, ἀπώλεσαν τὸ πέταλον ἐκ τῶν ῥόδων τῆς αἰδοῦς των.

Ἀπρόσωπα θεωροῦντες τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα πρὸς τὰ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ ἰδίᾳ τύπου, ἐν ὀνόματι τούτων διαμαρτυρόμεθα κατὰ τοῦ ἐπιγινομένου κακοῦ, καὶ χάριν ἀμφοτέρων ἐκφέρομεν τὰς πικρὰς λέξεις, εὐχόμενοι νὰ μὴ παρουσιασθῇ ἀνάγκη ἐπαναλήψεως ἄλλων πικροτέρων. Πολλῶν δυστυχῶς ἐγκλημάτων ἤθελον αὐτουργοὶ γινόμεθα ἡμεῖς οἱ γράφοντες, ἂν οἱ πῖλοι μάλιστα μεταβληθέντες εἰς καθηγητὰς ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας διδάσκοντες οὐχὶ τὰ ἐγκλήματα ἀλλὰ πῶς ἐκτελεῖται τοῦτο, ὅπερ εἶνε ἐνίκαι χειρότερον. Πρὶν δὲ ἡ κοινωνία ἐξαγριωμένη διδαχθῇ ὑφ' ἡμῶν κακόν τι μάθημα, προλάβωμεν αὐτὴν πρὸς τὸ συμφέρον ἀμφοτέρων.

Πρὸς τὸ *συμφέρον* ἀμφοτέρων ἐπαναλαμβάνομεν τὴν φράσιν διότι περιέχει τὴν μαγικὴν λέξιν, ἥτις κανονίζει ἐν τῇ ἐποχῇ ἡμῶν τὰς σχέσεις τῶν κοινωνιῶν καὶ τῶν ἀτόμων καὶ ἐρωτῶμεν τὸν τύπον, ὅστις μεθ' ὅλην τὴν αἴγλην, δι' ἧς αὐταρέσκως περιβάλλεται, πάσχει καὶ γυμνητεύει, σύρων δὲ τὴν βραχεῖαν μανδύαν του ἵνα περικαλύψῃ τὸ ἓν μέλος του, ἀποκαλύπτει γυμνὸν τὸ ἄλλο. Ἐρωτῶμεν: Ἀξίζει χάριν πινακίου φακῆς νὰ πωλῶμεν τὰ πρωτοτόκια; Καὶ ἂν ἀκόμη ἡ πρωτεύουσα καὶ δύο τρεῖς ἄλλαι δευτερεύουσαι πόλεις προτιμῶσι τὰς ἐγκληματικὰς ἐξιστορήσεις, ὅπερ ἀναλήθὲς, ἀξίζει χάριν τοῦ πινακίου τῆς φακῆς, ὅπερ αὗται τυχὸν προσφέρουν ἡμῖν νὰ περιφρονῶμεν ὅλον τὸν ἄλλον ἑλληνισμὸν καὶ ν' ἀναγκάζωμεν αὐτὸν νὰ μᾶς περιφρονῇ ἐπίσης;

Ἐὰν ηὐξήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀναγνωστῶν ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ, διατί νὰ μὴ προβαίνῃ ἐφαμίλλως καὶ ἡ αὔξησις αὐτῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ; Διατί τόσαι κοινότητες ἑλληνικαὶ μόλις ἓν ἢ δύο ἐκ τῶν φύλλων ὑμῶν νὰ λαμβάνουσι; Διατί ν' ἀπαιτοῦνται ἀργοναυτικαὶ ἐκστρατεῖαι πρὸς εὕρεσιν ἑνὸς ἀναγνώστου ἐν τόποις, ἐν οἷς αἱ ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες ἔπρεπε νὰ ἁπλοῦνται ἐπὶ ἑκατοντάδων τραπεζῶν;

Διατί; Ἡμεῖς τὸ εἴπομεν ἤδη. Διότι ἂν οἱ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ θέλωσι νὰ μανθάνωσι τί γίνεται εἰς τὴν γειτονίαν των, διατί ἠκούσθη ὁ πυροβολισμός, πρὸς τί ἔτρεχον ἐκεῖ κάτω, τίνος ἕνεκεν ἡ συσσώρευσις ἐκείνη, ὁ μακρὰν ὅμως εὑρισκόμενος καὶ μὴ

ἔχων οὐδεμίαν ὄρεξιν ν' ἀναγινώσκῃ ὅλας ταύτας τὰς ἀναλύσεις τῶν ἀστυνομικῶν δελτίων, ἀναμένει εὐχαρίστως τὴν λῆξιν τῆς ἐπιβληθείσης αὐτῷ, οὕτως ἢ ἄλλως, συνδρομῆς καὶ... δὲν τὴν ἀνανεοῖ πλέον ἐφ' ὅρου ζωῆς. Ἰδοὺ ἓν κέρδος τῶν ἐφημερίδων. Θέλετε καὶ ἓν τῆς κοινωνίας;

Αἱ ἐφημερίδες περρόφησαν τὰ βιβλία· αὐτὰς ἰδίως ἀναγινώσκομεν. Ἀλλὰ ποία ἡ ἰδιαρκὴς ψυχολογικὴ κατάστασις τοῦ ἀναγνώστου, ὅστις ἐξυπνᾷ μὲ τὴν ἀφήγησιν πεντήκοντα ἐγκλημάτων καὶ κοιμᾶται μὲ τὴν ἐξιστόρησιν ἄλλων πεντήκοντα; Πῶς θέλετε νὰ μὴ διαστραφῇ ὁ χαρακτήρ του, νὰ μὴ συνηθίσῃ εἰς τὸ ἔγκλημα, νὰ μὴ τὸ θεωρῇ ὡς ἀπαραίτητον πλέον καὶ νὰ μὴ περιμένῃ τὴν μοιραίαν ὥραν, καθ' ἣν θὰ ἐγκληματήσῃ καὶ αὐτός; Ἀφοῦ τόσοι κλέπτουν ὅταν στερῶνται χρημάτων, θὰ εἶνε κανὼν τοῦτο, ὃν θ' ἀκολουθήσωσιν εἰς πρώτην εὐκαιρίαν· ἀφοῦ τόσοι μαχαιρόνουν, ὅταν εἶνε θυμωμένοι, ἄρα ὅταν θυμώσωσι καὶ αὐτοὶ πρέπει νὰ κρατῶσιν εἰς χεῖρας τὴν μάχαιραν. Ἀφοῦ τόσαι ἀπάγονται ὑπὸ τῶν ἐρωμένων των, διατί νὰ μὴ ἀπαχθῇ καὶ αὐτὴ ὑπὸ τοῦ ἰδικοῦ της; Πρώτη θὰ εἶνε;

Δὲν προβαίνομεν πορρωτέρω· εἴπομεν ὀλίγα, καὶ ἂς ἐνοηθῶσιν, ἂς μαντευθῶσιν, ἂς προκαλέσωσιν εὐεργετικὰς σκέψεις τὰ πολλά.

Καὶ ἂς εὐχαριστήσωμεν τὸν θεόν, ὅστις παρεμβάλλει προσκόμματα εἰς τὸ ἔργον τῶν ἐν Ἀμστελοδάμῳ καὶ ἄλλων συλλόγων σκοπούντων τὴν διάδοσιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Ξένοι εὐτυχῶς δὲν ἀναγινώσκουσιν ἀκόμη τὰς ἐφημερίδας ἡμῶν. Ἄλλως θὰ ἐπίστευον, ὅτι ἡ πτωχὴ πατρίς μας εἶνε φωλεὰ κακούργων ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων.

ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΑΟΥ

Γ'.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

Ὁ περίδοξος οὗτος πατριώτης ἦν προωρισμένος, ὅπως ἐπισκιάσῃ τὸν Δημήτριον Ὑψηλάντην καὶ ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγίαν τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀνῆκεν εἰς οἰκογένειαν προσφιλεστάτην τῇ Ἑλλάδι, ἕνεκα τῶν πατριωτικῶν ὑπηρεσιῶν τινῶν τῶν μελῶν αὐτῆς· ἦν ἄριστα μεμυημένος ἐν τῇ πολιτικῇ ἐπιστήμῃ, ὅπερ ἦτο τὸ κύριον καὶ πρώτιστον χαρακτηριστικὸν τῶν ἐν Φαναρίῳ Ἑλλήνων, κατεῖχε δὲ θέσιν πρωθυπουργοῦ παρὰ τῷ συγγενεῖ αὐτοῦ, τῷ ἡγεμόνι τῆς Μολδαυίας.

Ὅτε ἐξερράγη ἡ Ἐπανάστασις ἐκ Παρισίων ἀπῆλθεν εἰς Μασσαλίαν, ἔνθα ἀγοράσας ὅπλα καὶ πολεμεφόδια καὶ ἀκολουθούμενος παρά τινων σφριγώντων καὶ ἐνθουσιώντων ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος νεαρῶν Γάλλων, διηυθύνθη εἰς Ἑλλάδα. Ἀφικόμενος εἰς τὰς Ἰονίους νήσους ἔμαθεν ὅτι καὶ τὸ Μεσολόγγιον εἶχεν ἤδη ἐπαναστατήσει, ἀπῆλθε λοιπὸν ἐκεῖ παροτρύνων καὶ ἐνθαρρύνων τοὺς κατοίκους, ὅπως ἐξακολουθήσωσι τὸν ἀγῶνα μέχρις ἐσχάτων. Ἀκολούθως ἐπεσκέφθη τὸ ἐν Πάτραις στρατόπεδον, ἐργασθεὶς δραστηρίως, ὅπως τοῦτο μὲν κανονίσῃ, συνδιαλλάξῃ δὲ τοὺς ἀρχηγούς. Τέλος παρουσιάσθη εἰς τὸν ἐν Τριπόλει Ὑψηλάντην, αἰτῶν παρ' αὐτοῦ θέσιν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς πατρίδος.

Ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ἦν περίπου ὀκτὼ καὶ τριάκοντα ἐτῶν τότε, μετρίου σχεδὸν ἀναστήματος, ἡ δὲ ὡραία ἐλαιόχρους μορφή του ἐφαίνετο ἔτι μᾶλλον μελανοτέρα ἐκ τῆς μαύρης κόμης, τοῦ μεγάλου μύστακος καὶ τῶν ζωηρῶν καὶ μαύρων ὀφθαλμῶν. Ἦτο εὐγενής, εὐφυὴς καὶ λίαν δραστήριος· ὡμίλει εὐχερῶς ἑπτὰ γλώσσας, ἰδίως δὲ τὴν γαλλικήν. Ἡ ὁμιλία αὐτοῦ ἦτο ζωηρά, εὐχάριστος καὶ πολλάκις ἀστεία· ἐκέκτητο δὲ μεγάλην ἑτοιμότητα εἰς τὸ ἀπαντᾷν. Ὅταν ἡμέραν τινὰ ὁ Γάλλος στρατηγὸς Roche εἶπεν αὐτῷ:

— Ἐν Παρισίοις πλείονα λέγονται περὶ Ἑλλάδος ἢ ἐν αὐτῇ τῇ ἰδίᾳ Ἑλλάδι.

— Διότι, ἀπεκρίνατο, εἶνε εὐκολώτερον νὰ ὁμιλῇ τις παρὰ νὰ πράττῃ.

Ὅτε δὲ ὁ στρατηγὸς προσέθετο ὅτι:

— Τοῦτο προέρχεται, διότι πάντοτε ὁμιλοῦμεν ὡς ἐρασταὶ περὶ ἐκείνων, οὓς ἀγαπῶμεν,

Ὁ Μαυροκορδάτος λίαν εὐφυῶς ἀπήντησε.

— Κρῖμα ὅτι ὁ ἔρως ὑμῶν ὑπῆρξε πλατωνικός.

Ἐπειδὴ ἦτο ἀκριβὴς παρατηρητὴς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων αὐτῶν ἡ ὁμιλία του ἀποκαθίστατο λίαν διδακτική. Ἡ πολιτική του ἱκανότης ἦν μεγίστη καὶ ἀνεξάντλητος ὁ θησαυρὸς τῶν γνώσεών του. Πρὸς τούτοις ἐκέκτητο πάντα τὰ προτερήματα τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ἐξεπλήρου τὰ καθήκοντα τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ θέσεως μετ' ἀκριβείας καὶ τιμιότητος. Εἶχε γνῶσιν πληρεστάτην τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς, καὶ τὸ κύριον καὶ πρώτιστον αὐτοῦ μέλημα καὶ ὁ μέγιστος πόθος τῆς καρδίας του, ἦτο νὰ ἴδῃ τὴν Ἑλλάδα ἀνεξάρτητον καὶ ἐλευθέραν.

Ὁ Μαυροκορδάτος εἶχε μεγίστην ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ δυνάμεις, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐστερεῖτο τῆς προσωπικῆς σταθερότητος καὶ τοῦ θάρρους, προτερημάτων τοσοῦτον ἀναγκαίων εἰς ἀρχηγὸν ἐπαναστάσεως. Βεβαίως δειλὸς δὲν ἦτο, διότι ἐξετίθετο ἑκουσίως καὶ ἀποφασιστικῶς εἰς θέσεις ἃς ἐγίνωσκεν ἐκ τῶν προτέρων λίαν ἐπικινδύνους, ἀλλὰ τοῦ κινδύνου ἐπερχομένου ἡ ψυχραιμία καὶ ἡ ἑτοιμότης τοῦ νοῦ ἐγκατέλιπον αὐτὸν ἐναντίον τῆς θελήσεώς του. Ἅπαντες οἱ ἐν Ἑλλάδι παρεδέχοντο ὅτι τὰ πολιτικὰ καὶ στρατιωτικὰ αὐτοῦ προτερήματα ἦσαν μεγάλα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ αἱ ἀρεταί του.

Οἱ φίλοι του ἀπέδιδον ἑκάστην αὐτοῦ πρᾶξιν τῷ ἀφιλοκερδεῖ πατριωτισμῷ, οἱ ἐχθροί του ὅμως ἔλεγον ὅτι τὰ πάντα ἐγένοντο πρὸς ὄφελος τοῦ κόμματος, ἢ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ συμφέροντος. Προσέθετον μάλιστα πολλάκις ὅτι ὁ Μαυροκορδάτος θὰ ἦτο προθυμότατος νὰ θέσῃ καὶ πάλιν τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ὑπὸ τὸν ὀθωμανικὸν ζυγὸν παρὰ νὰ λάβωσιν οἱ πολιτικοὶ αὐτοῦ ἀντίπαλοι τὴν τιμὴν νὰ εἴπωσιν ὅτι αὐτοὶ ἔσωσαν τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλ' ἐνταῦθα, ὡς πολλάκις συμβαίνει, ἡ ἀλήθεια ἔγκειται ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο ἄκρων. Ὅθεν, οἱ μὲν ἐχθροί του ἂς ὁμολογήσωσιν ὅτι ἠγάπησε τὴν πατρίδα καὶ ἠργάσθη μετ' αὐταπαρνήσεως καὶ τιμιότητος ὅπως εὐεργετηθῇ αὕτη, οἱ δὲ φίλοι του ὅτι ἦν φιλόδοξος καὶ ἐνίοτε ἀπέβλεπεν εἰς τὰ πολιτικὰ αὐτοῦ συμφέροντα· οὕτω δὲ θὰ ἔχωμεν ἀληθῆ προσέγγισιν τοῦ πραγματικοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος.

Πολλοὶ ἐμέμφθησαν τὸν Μαυροκορδάτον πικρῶς, ἕνεκα τῆς σκολιᾶς καὶ ῥαδιούργου αὐτοῦ πολιτικῆς, ἀλλ' αὕτη καὶ μόνη διετήρησε τὴν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους μεγίστην αὐτοῦ ἐπίδρασιν. Οὐδέποτε θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντιστῇ κατὰ τῶν σχεδίων τῶν ἐχθρῶν του, ἐὰν μὴ μετεχειρίζετο τὰ αὐτὰ ὅπλα, δι' ὧν προσεβάλλετο. Ὁ μόνος τρόπος τοῦ νὰ ἀποφύγῃ τις τὴν *ὑπόνομον* εἶνε ἡ *ἀνθυπονόμευσις*.

Ἄνευ παρελθόντος, γοήτρου, στρατιωτικῆς φήμης καὶ χρημάτων ὁ Μαυροκορδάτος ἐκτήσατο καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον διετήρησε τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ ἐπὶ ὅλου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἡ δὲ ἀληθὴς αἰτία, δι' ἣν ἐσχηματίσθη κόμμα ἐναντίον αὐτοῦ ἦτο, διότι προσεπάθησε νὰ θεραπεύσῃ τὰς καταχρήσεις καὶ νὰ εἰσαγάγῃ τάξιν καὶ πειθαρχίαν ἐν τῷ στρατῷ.

Ἐνταῦθα εἰρήσθω πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ὅτι εἰ καὶ πολλὰ χρηματικὰ ποσὰ διεχειρίσθη ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, ἦτο καὶ εἶνε πτωχός[1].

Ὁ Μαυροκορδάτος προσεπάθησε νὰ πείσῃ τὸν Ὑψηλάντην, ὅπως ἐνεργήσῃ μετὰ μείζονος δραστηριότητος καὶ θάρρους, ἀλλὰ μὴ εἰσακουσθεὶς ἀπῆλθε ζητήσας ἄδειαν, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγίαν τῆς ἐν Αἰτωλίᾳ ἐπαναστάσεως.

Ὁ Μαυροκορδάτος διῆλθε τὸν κόλπον τῆς Κορίνθου, ἐπεσκέψατο ἅπασαν τὴν Ἀκαρνανίαν, Αἰτωλίαν, Λοκρίδα καὶ Φωκίδα, ὁπλίζων τοὺς δυναμένους νὰ φέρωσιν ὅπλα, ἐνθαρρύνων τοὺς ὀκνηροὺς καὶ ὑποστηρίζων τοὺς ἐνεργητικούς. Εἰσέδυσε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἄρταν λαβὼν συνεντεύξεις μετὰ τῶν Σουλιωτῶν, οἵτινες καίπερ κεχωρισμένοι τοῦ κοινοῦ κέντρου τῆς ἐπαναστάσεως οὐχ ἧττον ἀνθίσταντο κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ μετὰ θάρρους καὶ ἀνδρίας ἀξίας τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν φήμης. Ἀφοῦ διὰ τῶν συμβουλῶν του καὶ παραινέσεων ἔπεισε σχεδὸν πάντας, ὅπως λάβωσι τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ τυράννου, προέβη ὅπως σχηματίσῃ ἐσωτερικὴν Κυβέρνησιν πρὸς θεραπείαν τῶν κακῶς ἐχόντων, ἅτινα εἶχον σβέσει τὴν ἐπανάστασιν εἴς τινα μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐνέσπειρον τὸν σπόρον τοῦ μέλλοντος ἐμφυλίου πολέμου ἐν Πελοποννήσῳ.

Ὁ Μαυροκορδάτος ἐξελέγη πρόεδρος τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ Νέγρης τῆς Ἀνατολικῆς. Ἐκ Μεσολογγίου ἐπεσκέψατο τὸ ἐν Πάτραις στρατόπεδον, διότι οἱ Ἕλληνες εἶχον καὶ αὖθις πολιορκήσει τὸ μέρος ἐκεῖνο,

1 Ἡ παροῦσα βιογραφία ἐγράφη ζῶντος ἔτι τοῦ Μαυροκορδάτου.

διέμεινε δὲ ἐκεῖ μετὰ τοῦ πολιορκοῦντος στρατοῦ, ὅπως συνδιαλλάξῃ τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ ἐνθαρρύνῃ τοὺς στρατιώτας, καὶ εἰ δυνατὸν εἰσαγάγῃ τάξιν εἰς τὸν στρατὸν καὶ ἀποκαταστήσῃ αὐτὸν ἀγρυπνότερον. Δυστυχῶς ὅμως τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξίν του, οἱ Ὀθωμανοὶ διαρκούσης τῆς νυκτὸς ἐποίησαν αἰφνιδίαν ἔφοδον, διασπείροντες πανικὸν φόβον μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Μαυροκορδάτος ὀλίγου δεῖν ᾐχμαλωτίσθη, ἐσώθη ὅμως ἀπολέσας τὰς ἀποσκευὰς καὶ τὰ χειρόγραφά του, ἐν οἷς ὑπῆρχε καὶ σπουδαῖον σύγγραμμα ἕτοιμον πρὸς ἐκτύπωσιν: «*Ἡ ἐν Εὐρώπῃ εἰσβολὴ τῶν Τούρκων καὶ αἱ ἐπακόλουθοι αὐτῶν ἐπαναστάσεις*». Αἱ περὶ Τουρκίας ἀκριβεῖς αὐτοῦ γνώσεις καὶ ἡ μελέτη τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει χειρογράφων, ἀπεκατέστησαν αὐτὸν ἄξιον πρὸς συγγραφὴν τοιούτου σπουδαίου ἔργου, καὶ οὐδενὸς κόπου ἐφείσθη, ὅπως ἀποκαταστήσῃ αὐτὸ ἄξιον τοῦ περιδόξου αὐτοῦ ὀνόματος.

Ἡ ἐν Ἄργει ἐμφάνισις τοῦ βιογραφουμένου ἐπεσκίασε τὸ γόητρον τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ ἅπαντες ἐθεώρουν αὐτὸν ἀρχηγόν. Τοῦτο κατανοήσας ὁ Ὑψηλάντης ἀπέφυγεν ὅπως παρασταθῇ εἰς τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ συνέλευσιν, ἧς πρόεδρος ἐξελέγη ὁ Μαυροκορδάτος. Τούτου δὲ ἡ πρωτίστη φροντὶς ὑπῆρξεν ὁ συμβιβασμὸς τῶν ἀντιθέτων συμφερόντων τῶν κομματαρχῶν καὶ ἡ ἕνωσις ἁπάντων, ὅπως ἀγωνισθῶσιν ἐκ συμφώνου ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς κοινῆς πατρίδος.

Δ'.

ΝΙΚΗΤΑΣ Ο ΤΟΥΡΚΟΦΑΓΟΣ

Ὁ ἥρως οὗτος, ὁ κλείσας διὰ τοῦ ἡρωϊσμοῦ του τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα, ἐκλήθη ἕνεκα τῆς ἀφιλοκερδείας καὶ τῆς ἄκρας τιμιότητός του ὁ Ἀριστείδης τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος· πρὸς δὲ ἕνεκα τῶν καταστροφῶν, ἃς ἐπέφερεν εἰς τοὺς Τούρκους, ἔλαβε καὶ τὸν περίδοξον τίτλον τοῦ *Τουρκοφάγου*.

Τιμιώτερος πατριώτης, ἐναρετώτερος στρατιώτης, καὶ γενναιότερος ἀνὴρ τοῦ Νικήτα σπανίως θὰ εὑρεθῇ. Ἐὰν δὲ ἐκέκτητο νοῦν ἰσχυρότερον καὶ κρίσιν ὀρθοτέραν θὰ ἀπέβαινεν ἔτι πολυτιμότερος καὶ ὠφελιμώτερος τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι.

Ἦν ἀνεψιὸς τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ ἐντελῶς ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις του, μάλιστα δὲ τοσοῦτον μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἐπίδρασις ἐκείνου ἐπὶ τοῦ Νικήτα, ὥστε πολλάκις ἐπίστευεν οὗτος, ὅτι ἐνήργει ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος ἐνῷ μόνον ὑπὲρ τοῦ Κολοκοτρώνη ἠργάζετο. Ὁ Νικήτας πάντοτε εὑρίσκετο πλησίον τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις ἐφοβεῖτο αὐτὸν περισσότερον παντὸς ἄλλου. Πλεῖσται δὲ εὐκαιρίαι παρουσιάσθησαν ὅπως πλουτήσῃ, ἀλλ' οὐδέποτε ἐπωφελήθη τῆς περιστάσεως.

Ὅταν κατὰ τὸν Αὔγουστον τοῦ 1822 ὁ Νικήτας μετὰ τῶν ὀπαδῶν του κατετρόπωσαν ὁλόκληρον τάγμα τουρκικοῦ στρατοῦ καὶ ἤρξαντο τῆς διανομῆς τῶν λαφύρων, αἴφνης εἷς τῶν στρατιωτῶν ἐφώνησε:

— Ποῦ εἶνε ὁ στρατηγός μας;

Αἰσχυνθέντες δὲ ὅτι ἐκεῖνος, οὗτινος ἡ φωνὴ οὐκ ἐπαύσατο ἐνθαρρύνουσα αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πολέμου ἐλησμονήθη τόσον ταχέως, ἐπορεύθησαν πρὸς ἀναζήτησιν αὐτοῦ ἵνα τῷ προσενέγκωσι τὸ μερίδιόν του, ἀλλ' ὑπῆρξεν ἀδύνατον νὰ πείσωσιν αὐτὸν νὰ λάβῃ τοῦτο· μόνον μίαν σπάθην τῆς Δαμασκοῦ ἐδέχθη· καὶ ἐκεῖνος ὅμως δὲν ἠδυνήθη νὰ πείσῃ τοὺς ὀπαδούς του, ὅπως δώσωσι τὰ λάφυρα τῇ Κυβερνήσει πρὸς ὄφελος τῆς κοινῆς πατρίδος.

Ε'.

Ο ΠΑΠΑ-ΦΛΕΣΣΑΣ

Ὁ ἀνδρεῖος οὗτος στρατιώτης ὑπῆρξεν ἀξιοπερίεργον ὄν, ἅπαντες δὲ οἱ ξένοι οἱ γνωρίσαντες αὐτὸν ὡμολόγησαν τοῦτο. Ἀνετράφη ἐν μέσῳ αὐστηροτάτου μοναχικοῦ βίου, ἀλλ' οὔτε αἱ ἐπιβλητικαὶ τελεταὶ τῆς θρησκείας, οὔτε οἱ ὑψηλοὶ τοῖχοι μοναστηρίου, ἠδύναντο νὰ περιορίσωσι τὸν μέγαν αὐτοῦ πατριωτισμὸν καὶ τὸν πρὸς τὴν Ἑλλάδα θερμότατον ἔρωτα. Ἠσθάνθη τὴν κατάπτωσιν τῆς πατρίδος του καὶ διακαὴς πόθος κατέλαβεν αὐτόν, ὅπως ἐλευθερώσῃ αὐτήν, τὸ δὲ τολμηρὸν καὶ λίαν ἐνεργητικὸν αὐτοῦ πνεῦμα ἀμέσως προεῖδεν ὅτι ὑπῆρχεν ἐλπίς, ὅπως διακριθῇ ἐν τῷ ἀγῶνι. Ἐγένετο μέλος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας καὶ ἠργάσθη μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως διελθὼν πολλάκις πεζῇ τὰς μεταξὺ Ρωσίας καὶ Πελοποννήσου ἀγρίας χώρας πρὸς ἐκπλήρωσιν σπουδαίων ὑπηρεσιῶν, καὶ ἐνήργησε μετ' ἄλλων ἀρχηγῶν πρὸς πραγματοποίησιν τῶν ὑψηλῶν καὶ πατριωτικῶν σχεδίων τοῦ Ὑψηλάντου.

Δοθέντος τοῦ σημείου τῆς ἐπαναστάσεως, ὁ Φλέσσας ἀπέβαλε τὴν ἱερατικὴν περιβολήν, ἐζώσθη τὴν σπάθην, συνήθροισε δράκα τολμηρῶν ἀνδρῶν καὶ ἤρχισε τὰς κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν ἐχθροπραξίας. Ἦν τότε εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας του, ὡραῖος, ἀνδρεῖος καὶ ἐνεργητικὸς καὶ ἐγένετο προσφιλὴς καὶ δημοτικὸς παρὰ τῷ στρατῷ. Διωρίσθη ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ἔζη ἐν Ναυπλίῳ, μεθ' ὅλης τῆς πολυτελείας καὶ τρυφηλότητος ἑνὸς Πασσᾶ.

Ἐπεσκέφθην αὐτὸν πολλάκις, ἀλλ' ἡ ἀντιπαράθεσις τῆς θέσεώς αὐτοῦ μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ τῆς τελευταίας φορᾶς, καθ' ἣν εἶδον αὐτόν, ἦτο ἀξιοσημείωτος, καὶ οὐδέποτε θὰ λησμονήσω αὐτήν. Καὶ τὴν μὲν πρώτην ἐγευμάτισα μετ' αὐτοῦ ἐν Ναυπλίῳ, μεθ' ὅλης τῆς ἀνατολικῆς πομπῆς καὶ μεγαλοπρεπείας. Ἐκάθητο ἐπὶ πολυτίμων καὶ μαλακῶν προσκεφαλαίων ὑπηρετούμενος ὑπὸ πολλῶν δούλων, οἵτινες ἔντρομοι μετὰ μεγίστης ταχύτητος ἐξεπλήρουν τὰς διαταγὰς αὐτοῦ, ἐφαίνετο δὲ ἀληθὴς Μουσουλμάνος ἐν μέσῳ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης. Τὴν δὲ τελευταίαν ἔτυχε νὰ ἴδω αὐτὸν μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Ναυαρίνου. Ἦτο μεσονύκτιον, ὅτε ἐγὼ μετά τινων ἄλλων στρατιωτῶν λίαν ἐπιφυλακτικῶς ἐπλησιάσαμεν λοφίσκον, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου ἔλαμπε μεγάλη πυρά, οἱ δὲ σβεννύμενοι σπινθῆρες τῶν εἰς διάφορα ἄλλα μέρη εὑρισκομένων πυρῶν, ἐδείκνυον ὅτι στρατιῶται εὑρίσκοντο ἐκεῖ. Τίνες ὅμως ἦσαν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐννοήσωμεν. Ἐν τούτοις πληροφορηθέντες ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἤρχοντο ὄπισθεν ἡμῶν ὑπεχρεώθημεν νὰ προχωρήσωμεν. Φθάσαντες πλησίον τῶν ἐμπροσθοφυλακῶν ἐμάθομεν ὅτι εὑρίσκετο ἐκεῖ Ἕλλην ἀρχηγός. Ὡδηγήθημεν ἄνω εἰς τὸν λόφον πατοῦντες ἐπὶ τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες περιτετυλιγμένοι διὰ τῶν καποτῶν των ἐκοιμῶντο ἡσύχως ἐπὶ τῆς γῆς ἔχοντες λίθους ἀντὶ προσκεφαλαίων. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς εὕρομεν τὸν ἀρχηγὸν ὡπλισμένον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, καθήμενον ἐν ὑπαίθρῳ πλησίον τῆς πυρᾶς καὶ παρατηροῦντα τοὺς ἐξ αὐτῆς ἐξερχομένους σπινθῆρας· ἦτο ὁ Παπᾶ-Φλέσσας.

Ἡ ὁμιλία ἡμῶν ὑπῆρξε λίαν ἐκτενής, μοὶ εἶπε πολλὰ περὶ Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἰβραῒμ πασσᾶ. Οἱ σπινθηροβολοῦντες ὀφθαλμοί του ἐξέφραζον τὸ κατὰ τῶν Τούρκων ἄσπονδον μῖσός του. Οὐδέποτε εἶδον πατριώτην θαρραλεώτερον καὶ προθυμότερον, ὅπως ἀποθάνῃ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος του.

Ἀκούσας τὴν τρομακτικὴν πρόοδον τοῦ Ἰβραῒμ, ἐγκατέλιπε τὸν σατραπικὸν αὐτοῦ βίον, ὅπως πολεμήσῃ κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀληθῶς ἐπολέμησεν ὡς λέων, ἀλλ' οἱ ἀνδρεῖοι αὐτοῦ στρατιῶται, ἀφοῦ ἐφόνευσαν πολλοὺς Ὀθωμανούς, κατετροπώθησαν ἐπὶ τέλους, ὁ δὲ ἀθάνατος Φλέσσας ἔπεσε τελευταῖος τρωθεὶς καιρίως.

ϛ'.

ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗΣ

Ὁ ἥρως οὗτος ἦν τεσσαρακοντούτης, ὀλίγον ὑψηλότερος τοῦ κοινοῦ ἀναστήματος· οὐδὲν σπουδαῖον χαρακτηριστικὸν ἐν τῷ προσώπῳ διέκρινε τὸν ἄνδρα. Λέγεται ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ ἀρχηγοῦ Ἴσκου διακριθέντος πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὡς τολμηροῦ κλέπτου. Ἦτο ἀγράμματος, ἀλλ' ἐκέκτητο πεῖραν καὶ γνῶσιν τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, χαρακτῆρος δὲ ἀποφασιστικοῦ καὶ ἐντίμου. Ἅπαξ ἀντέστη κατὰ τῆς κυβερνήσεως, ἀλλ' ἀκολούθως ὑπῆρξεν εἰλικρινὴς καὶ ἀφωσιωμένος πρὸς αὐτήν. Τὰ παρελθόντα αὐτοῦ λάθη ἐλησμονήθησαν καὶ ἔχαιρε τὴν ἐμπιστοσύνην της περισσότερον παντὸς ἄλλου ἀρχηγοῦ. Οὐδέποτε ἠνώχλει τὴν Κυβέρνησιν διὰ χρῆμα, οὐδὲ ἐβίαζε τοὺς χωρικοὺς πρὸς πληρωμὴν τῆς δεκάτης. Σπανίως ἐπλήρονε τὸν μισθὸν τῶν στρατιωτῶν του τακτικῶς, ἐκέκτητο ὅμως τὸ προτέρημα ὅπως συγκρατῇ αὐτοὺς προσκεκολλημένους πρὸς αὐτόν, καὶ εἶχε μεγαλειτέραν δύναμιν παντὸς ἄλλου, συγκεντρωμένην.

Ὁ τρόπος τοῦ ἀνταμείβειν τοὺς στρατιώτας του ἦν λίαν περίεργος. Ἐὰν τις διεκρίνετο ἐν τῷ πολέμῳ ἀμέσως ἀντήμειβεν αὐτὸν διὰ πολλῶν χιλιάδων γροσίων, ἐνῷ οἱ ἄλλοι τῶν συστρατιωτῶν αὐτοῦ ἴσως δὲν εἶχον νὰ ἀγοράσωσιν ἓν ζεῦγος ὑποδημάτων. Καίτοι δὲ ἦτο γνωστόν, ὅτι οὐδέποτε εἶχε χρῆμα, ὅπως πληρώσῃ ὁλόκληρον τὸν μισθόν των, ὅμως ἅπαντες ἐγίνωσκον ὅτι πάντοτε εἶχεν ἀρκετόν, ὅπως πλουτίσῃ τοὺς ὀλίγους ἐκείνους τοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης μέλλοντας νὰ ἀνδραγαθήσωσιν.

Ὁ Καραϊσκάκης ἕνεκα τῶν σπανίων αὐτοῦ προτερημάτων καὶ τῆς ἰσχυρᾶς ἐπιδρά-

σεως ἐπὶ τοῦ Ρουμελιωτικοῦ στρατοῦ, ἐπεσκίασεν ὅλους τοὺς ἄλλους αὐτοῦ συναδέλφους ἀρχηγούς. Διωρίσθη ἀρχηγὸς ἁπάντων τῶν ἐν Ρούμελῃ ἀτάκτων στρατῶν καὶ διετάχθη ἵνα μετὰ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ τοῦ Φαβιέρου προσβάλῃ τὸν Κιουταχῆ.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ ταῦτα ὁ Καραϊσκάκης ἐπεσκέψατο τὸν ἐν Πειραιεῖ σταθμεύοντα Γάλλον ναύαρχον, ἔνθα τυχαίως εὗρε τὸν θανάσιμον αὐτοῦ ἐχθρὸν Κιουταχῆ Πασσᾶν, ὅστις εὑρίσκετο ἐκεῖ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν. Ἡ συνάντησις ἦτο μοναδική. Ὁ Ἕλλην ἀρχηγὸς—τὸν μόνον ἴσως, ὃν ὁ Πασσᾶς ἐσέβετο καὶ ἐφοβεῖτο, — ἔθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ ἐποίησε τὸν συνήθη χαιρετισμὸν κλίνων ὀλίγον τὸ σῶμα, ἀλλ' ὁ ἀλαζὼν Ὀθωμανὸς δὲν ἀνταπέδωκεν αὐτόν. Ὁ Καραϊσκάκης, ὡς λέγει, ἔκαμε τοῦτο συμφώνως τῇ ἐπικρατούσῃ συνηθείᾳ καὶ οὐχὶ ὡς ἔκφρασιν ὀφειλομένου σεβασμοῦ. Καὶ πράγματι, διότι ὁ Τοῦρκος ἀρχηγὸς δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ περισσοτέραν ὑπερηφάνειαν τοῦ Ἕλληνος. Ὅταν δὲ ὁ Κιουταχῆς συνεβούλευσεν αὐτόν, ἵνα πείσῃ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπαναστάτας νὰ ὑποκύψωσι καὶ τύχωσι τοῦ οἴκτου καὶ τῆς ὑπερασπίσεως αὐτοῦ,

— «Ὑπερασπίσεως!» ἀπεκρίνατο ὁ Ἕλλην, «Σὺ δὲν δύνασαι νὰ ὑπερασπίσῃς τὴν κεφαλήν σου καὶ θέλεις νὰ ὑπερασπίσῃς ἄλλους!»

Ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του ὁ Καραϊσκάκης ἐσχεδίασε καὶ ἐξετέλεσε, διαρκούσης τῆς νυκτός, προσβολὴν κατὰ τοῦ Κιουταχῆ ὁμοίαν ἐκείνης, ἐν ᾗ ὁ ἀθάνατος Μᾶρκος Βότσαρης ἔπεσεν ἐνδόξως.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον διῆλθε μετὰ 400 ὀπαδῶν τὰς ὀθωμανικὰς ἐμπροσθοφυλακάς· προυχώρησαν ἕρποντες ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ χειρῶν· αἴφνης ὅμως τὸ θάρρος καὶ ἡ ἀνδρία τῶν συντρόφων του ἐξέλιπε καὶ ἐν μέσῳ τοῦ πυκνοῦ σκότους ἄλλοι μὲν ἐτράπησαν εἰς φυγήν, ἄλλοι δὲ ἐδειλίασαν καὶ ἄλλοι ἤρχισαν νὰ λιποτακτῶσιν· ὁ δὲ Καραϊσκάκης εὑρεθεὶς μόνον μὲ τεσσαράκοντα, ὑπεχρεώθη ν' ἀποσυρθῇ.

Ὁ Καραϊσκάκης πολλάκις διεκρίθη διὰ τὸ θάρρος, τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν μεγίστην αὐτοῦ φρόνησιν. Ἦτο δὲ πρὸς τούτοις τόσον ἱκανὸς εἰς τὸ ἐφευρίσκειν στρατηγήματα, ὅσον καὶ εἰς τὸ πολεμεῖν τὸν ἐχθρόν.

Τὴν 4ην Μαΐου 1827 ἔν τινι ἀψιμαχίᾳ ὁ Καραϊσκάκης ἐτρώθη ὑπὸ ἐχθρικῆς σφαίρας, ὡς καὶ ὁ ἥρως Νικήτας, ὁ ἀνδρεῖος λοχαγὸς Οὐϊτκωμβ καὶ ἄλλοι. Ἀλλὰ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ἀπώλεια τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐλησμονήθη ὑπὸ τοῦ στρατοῦ καὶ ἅπαντες ἔστρεψαν τὴν προσοχήν των καὶ ἀνέμενον ἀνυπομόνως νὰ ἀκούσωσι τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἰατροῦ τὴν ἀφορῶσαν τὸν Καραϊσκάκην. Ἐν τῷ μεταξὺ μετέφερον αὐτὸν ἐντὸς ἑνὸς τῶν πλοίων τοῦ λόρδου Κόχραν, ἐξετάσεως δὲ γενομένης εὑρέθη, ὅτι ἡ πληγὴ ἦν θανατηφόρος, ἀλλ' ἀπέκρυψαν τοῦτο ἀπ' αὐτόν. Οὗτος ὅμως αἰσθανόμενος τὴν προσέγγισιν τοῦ θανάτου του, ἐξέφρασε ζωηρὰν ἐπιθυμίαν ὅπως ἴδῃ τὸν Κόχραν, καὶ ὅταν ὁ εὐγενὴς λόρδος προσῆλθε καὶ ἤρξατο διὰ τοῦ διερμηνέως του νὰ ἐπαινῇ τὸν μέγαν αὐτοῦ πατριωτισμὸν καὶ τὰ λαμπρὰ κατορθώματα, διὰ σημείου τῆς χειρὸς διέκοψεν αὐτὸν λέγων:

— Ὅ,τι ἔκαμα, ἔκαμα, ὅ,τι ἔγεινε ἔγεινε· τώρα διὰ τὸ μέλλον.

Ἀκολούθως ἔσχε μακρὰν συνδιάλεξιν μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς χώρας, τῶν καταλλήλων μέσων πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς καὶ περὶ ἄλλων πραγμάτων, μικροῦ μὲν λόγου ἀξίων εἰς τὰ ὄμματα τῶν πεφωτισμένων Εὐρωπαίων, ἀλλὰ λίαν πολυτίμων εἰς τοὺς ἀγροίκους μαχητάς. Τέλος ἐπέρανε τὴν μετὰ τοῦ Κόχραν ζωηρὰν αὐτοῦ ὁμιλίαν ἐξορκίζων αὐτόν, ὅπως μὴ παύσῃ ἀγρυπνῶν ἐπὶ τῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος. Μετὰ ταῦτα ἠσχολήθη πρὸς διευθέτησιν τῶν οἰκογενειακῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων.

Περὶ τὴν νύκτα, ἐνῷ αἱ τελευταῖαι αὐτοῦ στιγμαὶ προσήγγιζον, ὁ Καραϊσκάκης περιστοιχούμενος ὑπὸ τοῦ Κόχραν, τοῦ στρατηγοῦ Τζώρτζ καὶ πολλῶν ἄλλων ἀρχηγῶν, ἤρξατο νὰ ὁμιλῇ μετὰ μεγάλης πρᾳότητος περὶ διαφόρων ἀντικειμένων, εἶτα μετὰ φωνῆς ἰσχυρᾶς καὶ μεστῆς πάθους ἐπρόφερε τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις:

— Ἡ πατρίς μου ἀνέθηκέ μοι βαρεῖαν ἐντολὴν· ἐπὶ δέκα μῆνας προσεπάθησα νὰ ἐκπληρώσω ταύτην, —μόνον ἡ ζωή μου ἔμεινε, καὶ ἰδοὺ ταύτην ἐθυσίασα ὑπὲρ αὐτῆς... Ἀποθνήσκω... ἀλλὰ σεῖς, συστρατιῶταί μου, σώσατέ μου τὰς Ἀθήνας!... σώσατέ μου τὰς Ἀθήνας!...

Εἶπε καὶ ἐξέπνευσε φέρων ἐπὶ τῶν χειλέων του τὸ προσφιλέστατον ὄνομα τῆς μικρᾶς πόλεως, ἐξ ἧς ἐρρεύσαν τὰ νάματα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς σοφίας, ἐξ ὧν ἐποτίσθη ὁλόκληρος ἡ Εὐρώπη, — ἡ Εὐρώπη ἐκείνη, ἡ νῦν ἀπαθῶς παρατηροῦσα μὲ ὄμμα στωϊκοῦ τὴν παρὰ τῶν βαρβάρων καταστροφὴν αὐτῆς.

(Ἕπεται συνέχεια)

Γ. Α. Κ.

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ

(Τέλος)

«Φανή, τῆς εἶπα ἕνα βράδυ, δὲν κάνεις γιὰ τοκίστης, λησμονεῖς πολὺ γρήγορα τοὺς χρεωφειλέτας σου.

— Κάθε ἄλλο· καὶ γιὰ νὰ σοῦ δείξω πῶς δὲν ἐλησμόνησα τὸ χρέος σου, αὔριο τὸ πρωῒ 'ς τῆς ἕξη θὰ σὲ περιμένω ἐγὼ 'στὴν πόρτα.

«Ὕστερα ἔσκυψε μὲ τρόπο καὶ μοῦ εἶπε 'ς τ' αὐτί:

— Ἔχω μάλιστα καὶ νὰ σοῦ μιλήσω.

«Ἐπὶ τέλους, ἐσκέφθηκα, ἀφοῦ ἐγὼ εἶμαι τόσο δειλὸς καὶ τόσο γελοῖος, ἔρχεται ἐκείνη πρώτη νὰ μοῦ δώσῃ θάρρος· καὶ ἔχει δίκηο ἡ καϋμένη, ἔχει δίκηο. Ὁπωσδήποτε ὅμως, αὐτό, τὸ ὅτι τὴν ἄφινα νὰ μοῦ ἐξηγηθῇ πρώτη, δὲν μοῦ ἀπήρεσκε· ᾐσθανόμουν μάλιστα καὶ κάποια ὑπερηφάνεια· ἔπειτα ἐσκεπτόμουν ὅτι μιὰ κόρη τέτοια, σὰν τὴ Φανή, πρέπει ν' ἀγαπᾷ σὰν τρελλὴ γιὰ νὰ φθάσῃ 'ς αὐτὸ τὸ σημεῖον. Καὶ αὐτὸς ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον μὲ προειδοποίησε, αὐτὸς ὁ μυστικὸς καὶ χαριτωμένος τρόπος, δὲν μοῦ ἄφινε πλέον καμμίαν ἀμφιβολίαν. Δὲν ἠμπορεῖς, φίλε μου, νὰ φαντασθῇς τί εὐτυχία εἶνε νὰ νοιώθῃς πῶς σ' ἀγαπᾷ ἕνα τέτοιο κορίτσι! νὰ τὴν βλέπῃς νὰ μελαγχολῇ, νὰ τὴν βλέπῃς νὰ συλλογίζεται καὶ νὰ ξεύρῃς πῶς ἐσὺ εἶσαι ἡ αἰτία! Ἤμουν τρελλὸς ἀπὸ τὴ χαρά μου ἐκεῖνο τὸ βράδυ, ἤμουν τόσο εὐτυχής, ποῦ ἀπὸ τρίχα ν' ἀγκαλιάσω τὸν κὺρ Ἀντώνη καὶ νὰ τὸν φιλήσω 'στὰ χείλη μ' ὅλα τὰ καπνισμένα μουστάκια του. Φαντάσου ποῦ ὅταν ἐπῆγα 'ς τὴν κάμαρή μου, ἄνοιξα τὸ παράθυρο κ' ἔστελνα 'ς τὴ θάλασσα φιλιὰ καὶ μὲ τὰ δυό μου χέρια, γιατὶ 'ς αὐτὴν τὴν ἴδια θάλασσα θὰ ψάρευα τὸ πρωῒ μὲ τὴ Φανὴ καὶ τὰ κύματά της θὰ πρωτάκουγαν τὰ μυστικά μας! Ἐπλάγιασα 'στὸ κρεββάτι μου καὶ ἄρχισα νὰ λογαριάζω τὰ λόγια ποῦ θὰ τῆς πῶ, τὸ πῶς θ' ἀρχίσω, τὸ πῶς θὰ τελειώσω· ἄ! δὲν ἦτον δύσκολο πλέον· θὰ τὴν ἐρωτοῦσα γιατὶ εἶνε μελαγχολική, γιατὶ δὲν στολίζεται, γιατὶ δὲν γελᾷ πειά, ὅπως πρῶτα· καὶ αὐτὴ θὰ μοῦ τὰ ἐφανέρωνε ὅλα, ἢ ἂν δὲν μοῦ τὰ ἔλεγεν ἐκείνη ἀπ' εὐθείας, θὰ τῆς ἔλεγα ἐγὼ πῶς λυποῦμαι κατάκαρδα ποῦ τὴν βλέπω ἔτσι, πῶς συλλογίζομαι αἰωνίως τὴ μελαγχολία της, πῶς στενοχωροῦμαι, πῶς ὑποφέρω, πῶς τὴν ἀγαπῶ ἐπὶ τέλους, πῶς τὴν λατρεύω. Τίποτε εὐκολώτερο· τὰ βλέμματά της, ἡ μελαγχολία της, ἡ λύπη της μοῦ ἔδιναν θάρρος· θὰ ἤξευρα τοὐλάχιστον πῶς ν' ἀρχίσω, καὶ μιὰ φορὰ ποῦ θ' ἄρχιζα, θὰ 'πήγαινα ὡς τὸ τέλος, θὰ τὰ ἔλεγα ὅλα, τοὺς συλλογισμούς μου, τὶς ἐλπίδες μου καὶ τὰ ὄνειρα ποῦ ἔκανα γι' αὐτήν.

«Ἂν ἔκανες ποτὲ σοῦ τέτοια σχέδια 'στὸ κεφάλι σου, τότε μόνον ἠμπορεῖς νὰ καταλάβῃς πῶς ἦτον τὸ μυαλό μου ἐκείνη τὴ νύκτα. Εἶνε περιττὸν νὰ σοῦ πῶ πῶς δὲν ἐκοιμήθηκα καθόλου· ἔπειτα, δὲν ἤθελα καὶ νὰ κοιμηθῶ, γιατὶ ἐφοβούμουν πῶς ἂν μ' ἔπαιρνε ὁ ὕπνος δὲν θὰ κατώρθονα νὰ ξυπνήσω 'στὴς ἕξη· θὰ μοῦ 'πῇς πῶς «τ' ἀγόρι ξυπνᾷ τὸν ἀγωγιάτη», ναί, αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια, ἀλλὰ... τί τὰ θές! ὅπως ἤμουν ἐγὼ ἐκεῖνο τὸ βράδυ δὲν ἐπίστευα πολὺ-πολὺ 'στὴς παροιμίαις.

«Στὴς πέντε-μισὴ τὸ πρωῒ ἤμουν 'στὸ πόδι· ἐντύθηκα γρήγορα-γρήγορα καὶ ἀνυπόμονος κατέβηκα 'στὸ δρόμο γιὰ νὰ τὴν περιμένω· εἶχα κολλήσῃ τὰ μάτια μου 'στὴν πόρτα της γιὰ νὰ ἰδῶ πότε θ' ἀνοίξῃ. Δὲν ἐπερίμενα πολύ· σὲ λίγο νά την κ' ἐκείνη μαζῆ μὲ τὸν πατέρα της.

— Καλὴ μέρα, Ἀνδρέα, μοῦ εἶπε, κάτι σὰν νυσταγμένος μοῦ φαίνεσαι.

«Καὶ βέβαια, θὰ ἐφαινόμουν σὰν νυσταγμένος, ἀφοῦ δὲν εἶχα κλείσῃ μάτι ὅλη νύκτα.

«Ἡ Φανὴ ἦτον δροσερή, δροσερή, ὅπως εἶνε τὴν αὐγὴ ὅλα τὰ λουλούδια· ἐφοροῦσε ἕνα γαλάζιο τσιτένιο φόρεμα μὲ λευκὰ κλαδάκια καὶ ἕνα ψάθινο καπέλο μὲ πλατεῖς γύρους, κατεβασμένους 'στὰ πλάγια. Ἦτον μιὰ χαρὰ νὰ τὴν βλέπῃ κανεὶς μὲ τὰ κίτρινα καινούργια σκαρπινάκια της! Κρατοῦσε 'στὸ χέρι ἕνα μακρὺ καλάμι καὶ ἔτυ-

λιγε τριγύρω του μιὰ μαύρη μεταξωτὴ κλωστή, δεμένη 'στὴν ἄκρη τοῦ καλαμιοῦ· 'στὴν ἄκρη τῆς κλωστῆς ἐκείνης εἶχε δέσῃ τὸ ἀγκίστρι της.

— Νὰ πάρωμε μιὰ βάρκα, εἶπε ὁ πατέρας της.

— Ἆ! ὄχι, ὄχι! ἐφώναξεν ἡ Φανή· ξέρω ἐγὼ ἕνα βράχο ἐδῶ παρὰ κάτω, ποῦ μαζεύονται ἕνα σωρό· ἔπειτα, θέλω νὰ κάνω καὶ λιγάκι περίπατο.

— Τότε ἐγὼ θὰ καθήσω ἐδῶ 'στὸν καφενὲ καὶ θὰ σᾶς βλέπω ἀπὸ μακρυά· δὲν ἔχω καθόλου ὄρεξι νὰ σπάσω τὰ πόδια μου μέσα 'στὴς πέτραις.

«Αὐτὸ ποῦ θέλαμε κ' ἐμεῖς· νὰ μείνωμε μόνοι. Μᾶς συνώδευσε λίγα βήματα ἀκόμη καὶ ὕστερα ἐκάθησε 'στὸ καφενεῖον, ἀφ' ὅπου ἐφαίνετο ὁ βράχος ποῦ θὰ 'πηγαίναμε ἐγὼ κ' ἡ Φανή. Ἐπήραμε τὴν ἀκρογιαλιά, ὁ ἕνας 'ς τὸ πλάϊ τοῦ ἄλλου καὶ ἐβαδίζαμε σιγά-σιγά, γιατὶ τὸ ποδάρι ἐχώνετο μέσα 'ς τὴν ἄμμο καὶ δὲν ἠμπορούσαμε νὰ τρέξωμε· κάποτε ἐγύριζα κρυφά καὶ τὴν ἐκύτταζα· ἔμενα ἕνα βῆμα 'πίσω γιὰ νὰ τὴν καμαρώσω.

«Ἡ Φανὴ ἐφαίνετο σὰν ἀφαιρημένη, σὰν νὰ μὴν ἤξευρε ποῦ 'πατοῦσε, οὔτε ποῦ ἐπήγαινε. Εἶχε σκυμμένο τὸ κεφάλι της, σὰν νὰ μέτρουσε τὰ βήματά της καὶ ἡ ταραχή της ἦτον ζωγραφισμένη 'ς τὸ πρόσωπό της.

— Δὲν ξέρεις τί εὔμορφα ποῦ εἶνε ἐκεῖ πέρα, μοῦ εἶπε· εἶνε κανεὶς τόσο ἥσυχος! δὲν ἀκούει οὔτε κρότους, οὔτε φωναίς, οὔτε τίποτα· ὅταν καμμιὰ φορὰ θέλω νὰ συλλογισθῶ πηγαίνω ἐκεῖ ἀπάνω καὶ κάθομαι ὥραις ὁλόκληραις μονάχη μου. Ἄχ! πόσαις φοραῖς ἔχω κλάψῃ 'στὴν ἴδια πέτρα ποῦ θὰ πᾶμε τώρα!

— Τί εἶν' αὐτά, Φανή; Τί ἀφορμὴ ἔχεις ἐσὺ νὰ κλάψῃς; τί σοῦ λείπῃ ἐσένα; Μερικαῖς ἡμέραις τώρα σὲ βλέπω ὅλως διόλου διαφορετική· οὔτε γελᾷς, οὔτε τίποτε· κάθεσαι καὶ συλλογίζεσαι σὰν νὰ μὴν ἦσαι πλέον δεκαέξη χρόνων. Ἂν δὲν λυπᾶσαι τὸν ἑαυτό σου, δὲν λυπᾶσαι τοὐλάχιστον τὴ μητέρα σου ποῦ σὲ βλέπει ἔτσι κάθε μέρα; τί εἶν' αὐτά!

— Γι' αὐτὸ κ' ἐγώ, Ἀνδρέα, εὕρηκα πρόφασι τὸ ψάρεμα καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἤθελα νὰ πάρωμε βάρκα, γιὰ νὰ ἠμπορέσω νὰ σοῦ τὰ 'πῶ ὅλα· ἤξευρα καλὰ πῶς ὁ πατέρας δὲν θὰ ἐρχώτανε μαζῆ μας 'στὸ βράχο. Θὰ μοῦ ὁρκισθῇς ὅμως πρῶτα πῶς θὰ μοῦ κάνῃς μιὰ χάρι ποῦ θὰ σοῦ ζητήσω.

— Σοῦ ὁρκίζομαι 'στὴ τιμή μου, τῆς εἶπα, πῶς θὰ σοῦ κάνω ὅ,τι μοῦ ζητήσῃς· ἀρκεῖ μονάχα νὰ περνᾷ ἀπὸ τὸ χέρι μου.

— Μὰ γιατὶ ξέρω πῶς περνᾷ ἀπὸ τὸ χέρι σου· γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ θέλω νὰ σοῦ τὸ 'πῶ καὶ νὰ σὲ παρακαλέσω.

«Σιγὰ-σιγὰ ἐφθάσαμε 'στὸ βράχο. Εἴτε γιατὶ ἡ θέσις ἐκείνη ἦτον ἀληθινὰ εὔμορφη, εἴτε γιατὶ εἶχα κοντά μου τὴ Φανή, ἐμαγεύθηκα· μόλις ἐκύτταξα τριγύρω μου... Ἕνα καράβι ἤρχετο ἀπὸ μακρυὰ καὶ ἕνα ἄλλο ἔβγαινε ἀπὸ τὸ λιμένα μ' ἀνοιγμένα ὅλα τὰ πανιά του· τὸ ἕνα ἐφαίνετο σὰν κουρασμένο καὶ τὸ ἄλλο ἔσχιζε σὰν δελφίνι τὴ θάλασσα.

— Κύτταξε, μοῦ εἶπε, τί εἶνε ἡ ζωή· τὸ ἕνα ἔρχεται καὶ τὸ ἄλλο φεύγει· ὁ ἕνας ναύτης ἔρχεται μὲ χαραῖς 'στὸ σπίτι του καὶ ὁ ἄλλος ἀφίνει μὲ δάκρυα τὰ δικά του. Ἄχ! πῶς ἤθελα νὰ ἔκανα ἕνα μακρινό-μακρινὸ ταξεῖδι!

«Ἐκάθησε 'σὲ μιὰ πέτρα, ἐξετύλιξε τὴν κλωστὴ ἀπὸ τὸ καλάμι της κ' ἔρριξε 'στὴ θάλασσα τὸ ἀγκίστρι.

— Ἂν πεινᾷς, μοῦ εἶπε, μέσα 'ς ἐκεῖνο τὸ σάκκο ἔχω παξιμάδια.

«Ποῦ νὰ πεινάσω ἐγώ!

— Ὄχι, τῆς ἀπάντησα, δὲν πεινῶ, περιμένω ὅμως ν' ἀκούσω τί θέλεις νὰ μοῦ 'πῇς.

— Ἀνδρέα, μ' ἐγνώρισες καλά, ὅπως σ' ἐγνώρισα κ' ἐγώ, καὶ εἶμαι βεβαία πῶς δὲν θὰ με παρεξηγήσῃς, ἂν σοῦ ἀνοίξω ὅλη μου τὴν καρδιά.

— Ἀπ' ἐναντίας μάλιστα, θέλω νὰ μὲ θεωρήσῃς σὰν ἀδελφό σου καὶ νὰ μὴ μοῦ κρύψῃς τίποτα.

«Ἔπειτα ἐχαμήλωσε τὰ γλυκά της ματάκια, ἐκοκκίνισε καὶ μὲ σιγανὴ-σιγανὴ φωνή:

— Εἶμαι ἐρωτευμένη, μοῦ εἶπε.

«Ἡ χαρὰ εἶχε ἀναβῆ 'στὸν λάρυγκά μου καὶ μ' ἔπνιγε· δὲν εὕρισκα ἕνα λόγο νὰ τῆς 'πῶ καὶ τὴν ἐκύτταζα μέσα 'στὰ μάτια χωρὶς νὰ τῆς ἀπαντήσω.

— Σοῦ φαίνεται παράξενο, ἐξηκολούθησε μὲ τρεμουλιαστὴ φωνή, ἀλλὰ μήπως τὸ θέλω κ' ἐγώ; Σοῦ ὁρκίζομαι ὅμως ὅτι δὲν ἔγεινε ἀκόμη 'στὸν κόσμο ἄλλος ἔρως ἀθωότερος καὶ εἰλικρινέστερος ἀπὸ τὸν ἰδικόν μου.

— Σὲ πιστεύω, Φανή, τῆς εἶπα, σὲ πιστεύω, γιατὶ οἱ ἄγγελοι μόνον ἔτσι ἠμποροῦν ν' ἀγαπήσουν.

— Σ' εὐχαριστῶ, Ἀνδρέα, εἶσαι καλὸς ὅπως σ' ἐφανταζόμουν καὶ ἤμουν βεβαιοτάτη πῶς δὲν θὰ κατηγοροῦσες τὸν ἔρωτά μου.

— Ναί, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ εἶνε κανεὶς ἐρωτευμένος δὲν θὰ 'πῇ πῶς πρέπει καὶ νὰ πεθάνῃ. Τὸ νοιώθω νὰ εἶσαι ἐρωτευμένη — κάθε κορίτσι ἠμπορεῖ ν' ἀγαπήσῃ καὶ ὄχι μόνον ἠμπορεῖ, ἀλλὰ καὶ πρέπει — δὲν νοιώθω γιατὶ νὰ εἶσαι μελαγχολική, μήπως δὲν σ' ἀγαπᾷ κ' ἐκεῖνος;

— Ἂν μ' ἀγαπᾷ λέει; μὲ λατρεύει. Γιὰ νὰ εἶνε ὅμως κανεὶς εὐτυχής δὲν ἀρκεῖ μόνον ν' ἀγαπᾷ καὶ νὰ τὸν ἀγαποῦν, εἶνε τόσα ἄλλα...

«Αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἄρχισα νὰ μὴν καταλαβαίνω τί μοῦ γίνεται.

— Εἶνε τόσα ἄλλα;... ἐπανέλαβα ἐγώ· τί ἄλλα; τί θέλεις νὰ 'πῇς μ' αὐτό, Φανή;

— Εἶμαι δυστυχής, Ἀνδρέα, ὅσον ἠμπορεῖς νὰ φαντασθῇς δυστυχής· αὐταῖς τῆς τελευταίαις ἡμέραις ἔχω χύσῃ τόσα δάκρυα καὶ ὅμως κανεὶς δὲν μ' ἔβλεπε· κανεὶς δὲν μ' ἐνοοῦσε. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ποῦ μ' ἐρώτησες τί εἶχα καὶ σοῦ εἶπα πῶς εἶχα πονοκέφαλο, ἦτον ἀλήθεια, μὰ ὁ πονοκέφαλος ἐκεῖνος ἦτον ἀπὸ τὰ δάκρυα καὶ ἀπὸ τὴν ἀπελπισία μου· ἤμουν γονατισμένη ἐμπρὸς 'στὴν εἰκόνα κ' ἔκλαιγα, ἔκλαιγα ὅλη τὴν ἡμέρα· ἡ καρδιά μου ἦτον φουσκωμένη κ' ἤθελα νὰ φωνάξω, ἤθελα νὰ πέσω ἀπὸ τὸ παράθυρο νὰ σκοτωθῶ. Ἄχ! δὲν ξέρεις, Ἀνδρέα, τί σκληρὸ ποῦ εἶνε ν' ἀγαπᾷ κανεὶς μὲ ὅλη του τὴν καρδιὰ καὶ νὰ μὴ θέλουν νὰ τὸν δώσουν 'ς ἐκεῖνον π' ἀγαπᾷ! Δὲν γίνεται σκληρότερο πρᾶγμα 'στὸν κόσμο! Μέσα 'στὰ δάκρυά μου, μέσα 'στὴν ἀπελπισία μου, μοῦ ἦλθε ἡ ἰδέα νὰ καταφύγω 'σὲ σένα καὶ νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μὲ βοηθήσῃς· ἤξευρα πῶς μ' ἀγαπᾷς σὰν ἀδελφή σου, ἀφοῦ μάλιστα δὲν ἔχεις ἀδελφή, καὶ πῶς δὲν θὰ μ' ἄφινες νὰ πεθάνω.

«Μ' ἐκύτταξε 'στὰ μάτια καὶ ἡ ματιά της ἦτον πνιγμένη μέσα σὲ διαμαντένια δάκρυα.

— Μοῦ ὡρκίσθηκες πῶς θὰ μοῦ κάνῃς μιὰ χάρι ποῦ θὰ σοῦ ζητήσω, δὲν εἶν' ἔτσι;

«Ἄρχισα πλέον νὰ νοιώθω πῶς δὲν ἐπρόκειτο γιὰ μένα, πῶς δὲν ἤμουν ἐγὼ ἐκεῖνος π' ἀγαποῦσε. Δὲν ἤξευρω πῶς ἦτον τὸ μυαλό μου ἐκείνη τὴ στιγμή, μόλις ἐννοοῦσα τὰ λόγια της, ἡ καρδιά μου ἔπαυσε νὰ κτυπᾷ καὶ τὰ γόνατά μου ἔτρεμαν· δὲν ἠμποροῦσα νὰ σταθῶ 'στὰ πόδια μου· μοῦ ἐφαίνετο πῶς ἕνας τοῖχος ἦτον στημένος μεταξύ μας, ἕνα τοῖχος διαφανὴς καὶ ἀπὸ μέσα ἀπ' αὐτόν, τὸν τοῖχο ἡ Φανὴ μοῦ ἐφαίνετο ἀλλοιώτικη, διαφορετική, ὅλως διόλου διαφορετική. Ἡ ἰδέα ὅτι ὁ ἔρως της δὲν ἦτον γιὰ μένα μ' ἔκανε νὰ φαντάζωμαι τὸν ἑαυτό μου μικρότερον ἀπέναντί της· ὁ ἰδικός μου ὅμως ἔρως ἦτον τόσο βαθύς, τόσο δυνατώτερος ἀπὸ μένα, ὥστε ἐνίκησε, ἔδιωξε ὅλως διόλου τὸν ἐγωϊσμό μου. Τί; ἦτο δυνατὸν πλέον νὰ συλλογισθῶ γιὰ τὸν ἑαυτό μου, ἐκεῖ ἐμπρὸς 'στὰ μάτια μου ἡ Φανὴ ἔκλαιγε, ὑπέφερε, ἐπονοῦσε; ὄχι, ἔπρεπε ν' ἀποθάνω ἐγὼ γιὰ νὰ ζήσῃ ἐκείνη.

— Ναί, τῆς εἶπα, σοῦ ὡρκίσθηκα καὶ θὰ τηρήσω τὸν ὅρκο μου· 'πές μου ὅ,τι θέλῃς, ζήτησέ μου ὅ,τι θέλῃς καὶ θὰ τὸ κάνω, κι' ἂν εἶνε ἀκόμα ἀνάγκη νὰ 'πάγω 'στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου, κι' ἂν εἶνε ἀκόμα ἀνάγκη νὰ θυσιάσω καὶ τὴ ζωή μου.

«Τὰ δάκρυα ποῦ εἶχαν ἀναβῆ 'στὸν λάρυγκά μου ἔκαναν τὴ φωνή μου νὰ τρέμῃ.

— Σ' εὐχαριστῶ, Ἀνδρέα, σ' εὐχαριστῶ, ἀδελφέ μου, μοῦ εἶπε· δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ πᾷς 'στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ θυσιάσῃς τὴ ζωή σου· ἂν ἐπρόκειτο νὰ θυσιάσῃς τὴ ζωή σου, θὰ προτιμοῦσα νὰ θυσιάσω ἐγὼ τὴν ἰδική μου ζωή, τώρα μάλιστα ποῦ ἐγνώρισα καλήτερα τὴν καρδιά σου.

«Καὶ ὕστερα μοῦ διηγήθη τὸν ἔρωτά της: Εἶνε ἕνας χρόνος, μοῦ εἶπε, ποῦ τὸν ἀγαπῶ καὶ μ' ἀγαπᾷ, ἕνας ὁλόκληρος χρόνος! αὐτὸς ἐπῆγε 'στὰς Ἀθήνας γιὰ νὰ τελειώσῃ τὰ μαθήματά του—ἐσπούδαζε φιλολογία—κ' ἐγὼ ἔμενα μόνη μου ἐδῶ κι' αὐτὸς μόνος του μακρυά μου· τί ἐτραβήξαμε κ' οἱ δυό μας, ὁ Θεὸς τὸ ξέρει! ὅλα ὅμως τὰ ὑποφέραμε γιατὶ ἤμαστε βέβαιοι πῶς ἅμα ἐτελείονε τὰ μαθήματά του θὰ ἐτελείοναν μαζῆ καὶ τὰ βάσανά μας. Αὐτὸς εἶνε πτωχός, θὰ σοῦ 'πῶ μάλιστα καὶ τ' ὄνομα, εἶνε ὁ γυιὸς τοῦ Γεροδίνου· ὁ πατέρας του εἶνε δημοδιδάσκαλος ἐδῶ, κι' αὐτὸς μὲ χίλιους κόπους καὶ μὲ χίλια βάσανα κατώρθωσε νὰ πάῃ, καθὼς σοῦ εἶπα, 'στὰς Ἀθήνας, νὰ τελειώσῃ μὲ *ἄριστα* τὸ γυμνάσιο, νὰ πάῃ ὕστερα 'στὸ Πανεπιστήμιο καὶ μὲ κάτι λίγα ποῦ τοῦ ἔστελνε ὁ

πατέρας του καὶ μὲ κἄτι λίγα ποῦ ἐκέρδιζε κ' ἐκεῖνος ἀπὸ ἰδιαίτερα μαθήματα, νὰ πάρῃ ἐπὶ τέλους τὸ δίπλωμά του πρὸ ἑνὸς μηνός. Ἐγύρισε λοιπὸν τὴν περασμένη ἑβδομάδα καὶ μὲ τὴν ἰδέα πῶς θὰ ἔχῃ πλέον κι' αὐτὸς θέσι 'ςτὴν κοινωνία, ἦλθε 'ςτὸ σπίτι μας καὶ μ' ἐζήτησε ἀπὸ τὸν πατέρα μου· ἐγὼ τὸ ἤξευρα πῶς ἤθελε νάλθῃ καὶ εἶχα βάλη τ' αὐτί μου 'ς τὴ χαραμάδα τῆς πόρτας γιὰ ν' ἀκούσω τί θὰ ποῦν.

— Σ' ἐκτιμῶ γιὰ τὴν ἐπιμέλειά σου, παιδί μου, τοῦ εἶπεν ὁ πατέρας μου, καὶ σ' ἀγαπῶ, ἀλλὰ... ὁ μισθός σου δὲν ἀρκεῖ νὰ κάνῃ εὐτυχῆ τὴν κόρη μου· ἔπειτα, ἔχεις καὶ γονεῖς καὶ δὲν πρέπει νὰ τοὺς ἀφήσῃς 'ςτὰ γεράματά των ἀπροστάτευτους· βλέπεις πῶς ὁ πατέρας σου εἶνε γέρος καὶ δὲν 'μπορεῖ πειὰ νὰ δουλέψῃ.

— Ὅταν ἀγαπᾷ κανείς, κύριε δήμαρχε, τοῦ ἀπήντησεν ἐκεῖνος, δὲν τὸν φοβίζει ἡ ἐργασία· ἐγὼ θὰ ἐργάζωμαι καὶ γιὰ τὴ Φανὴ καὶ γιὰ τοὺς γονεῖς μου.

— Αὐτὸ εἶνε ἕνας λόγος· μὰ κι' ἂν ὑποθέσωμε πῶς 'μπορεῖς νὰ κερδίζῃς τόσα πολλά, ἐγώ, καθὼς ξέρεις, δὲν ἔχω ἄλλο παιδὶ ἀπὸ τὴ Φανή, κι' ὅταν σὲ διορίσουν καθηγητή, δὲν θὰ σὲ διορίσουν βέβαια 'ςτὸ νησί μας, ὅπου δὲν εἶνε γυμνάσιο· θὰ τὴν πάρῃς λοιπὸν καὶ θὰ φύγῃς· τί νὰ κάνω ἐγὼ 'ςτὰ γεράματά μου μακρυὰ ἀπὸ τὴ Φανή;

— Ἆ κύριε δήμαρχε, θἀρχώμαστε κάθε καλοκαῖρι καὶ θὰ μένωμε δυό, τρεῖς, τέσσαρες μῆνες, θὰ σᾶς τὴν ἀφίνω ὅσο θέλετε.

— Ὄχι, παιδί μου, αὐτὸ δὲν γίνεται, τοῦ εἶπεν ὁ πατέρας μου· καί... τὸ κατωκάτω τῆς γραφῆς, ἡ Φανὴ δὲν ἔχει ἀκόμα καιρὸ γιὰ παντρειαίς, εἶνε πολὺ μικρή.

«Ἐκεῖνος ἔφυγεν κατεντροπιασμένος κ' ἐγὼ ἐκλείσθηκα 'ςτὴν κάμαρή μου κι' ἔκλαιγα 'σὰν παιδί. Τὸ μεσημέρι 'ςτὸ τραπέζι δὲν εἶχα ὄρεξι νὰ φάγω καὶ τὰ μάτια μου ἦταν κατακόκκινα· ὁ πατέρας μου μ' ἐνοιωσε βέβαια, ἀλλ' οὔτε μ' ἐρώτησε, οὔτε μ' ἐμάλωσε, οὔτε μοῦ εἶπε τίποτε· μ' ἐχάιδεψε μάλιστα καὶ μ' ἐφίλησε.

«Ἄχ! τί νὰ κάνω, Ἀνδρέα; πές μου τί νὰ κάνω;

«Ἐγύρισε καὶ μ' ἐκύτταξε μὲ τὰ βουρκωμένα μάτια της κ' ἐπερίμενε μ' ἀγωνία ν' ἀκούσῃ τί θὰ τῆς 'πῶ· ὅλη ἡ λύπη της, ὅλος της ὁ ἔρως, ὅλη ἡ ἀπελπισία της ἦταν ζωγραφισμένα 'ςτῆς δυὸ ζαρωματιαίς ποῦ ἔκαναν ἐκείνη τὴ στιγμὴ 'ςτὰ μάγουλά της τὰ μισανοιγμένα χείλη της. Τί μ' ὠφελοῦσε τάχα ν' ἀντιπράξω 'ςτὸν ἔρωτά των; κι' ἂν τὴν ἐζητοῦσα ἐγὼ ἀπὸ τὸν πατέρα της καὶ μοῦ τὴν ἔδινε, ὅπως δὲν εἶχα καμμιὰ ἀμφιβολία, μήπως θὰ μ' ἀγαποῦσε ποτὲ ἐκείνη; ὄχι βέβαια· πρῶτον εἶνε ζήτημα ἂν θὰ ἤθελε, μὲ ὅλη τὴν τυφλὴ ὑπακοὴ ποῦ εἶχε 'ςτὸν πατέρα της. Ἐνῷ ἂν τὴν ἐβοηθοῦσα νὰ πάρῃ ἐκεῖνον π' ἀγαπᾷ, δὲν θὰ ἱκανοποιοῦσα μὲν τὸν ἔρωτά μου, θὰ εἶχα ὅμως τὴν εὐχαρίστησι ὅτι ἐγὼ θὰ ἤμουν ἡ αἰτία τῆς εὐτυχίας της καὶ θὰ ἦτον ἀλήθεια εὐτυχής, γιατὶ τὸν εἶχα γνωρίσῃ τὸ γυιὸ τοῦ Γεροδίνου καὶ ἤξευρα πόσο καλὸς καὶ πόσο ἠθικὸς ἦτον· τί βγαίνει τάχα ἂν ἦτο πτωχότερος ἀπὸ μένα; Γιὰ μιὰ στιγμὴ μοῦ ἦλθε 'ςτὸν νοῦ ἡ ἁπλότης τοῦ χαρακτῆρος τοῦ πατέρα της καὶ ἡ ἐπιρροὴ ποῦ εἶχα 'ς αὐτόν· ἔπειτα ἐσκέφθηκα, ὅτι ὁ δήμαρχος δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ τὴν κόρη του 'ςτὸ γυιὸ τοῦ Γεροδίνου, μὲ τὴν ἐλπίδα ἴσως πῶς θὰ τὴν ἐζητοῦσα ἐγὼ καὶ ὄχι μὲ τὴν ἰδέα πῶς ἡ Φανὴ θὰ ζῇ μακρυά του· αὐτὸ τὸ ἔκρινα γιατὶ ἤξευρα ὅτι μέσα 'ςτὸ νησὶ δὲν ἦταν ἄλλοι νέοι ἄξιοι τῆς Φανῆς· ἂν λοιπὸν ὁ δήμαρχος ἔβλεπε πῶς ἐγὼ δὲν εἶχα σκοπὸ νὰ τοῦ ζητήσω τὴν κόρη του, τί θὰ ἔκανε; ὁ Γεροδῖνος ἦτον καθηγητής, ἦτον καλὸς νέος καὶ ἡ Φανὴ τὸν ἀγαποῦσε· αὐτὸ ἴσως εἶχε σκεφθῆ κ' ἐκείνη καὶ γι' αὐτὸ κατέφυγε 'ς ἐμένα. Ἐγύρισα καὶ τὴν ἐκύτταξα πάλι· τὰ δάκρυα ποῦ ἐκυλοῦσαν ἐκείνη τὴ στιγμὴ 'ςτὰ μάγουλά της τὴν ἔκαναν εὐμορφότερη καὶ πλέον συμπαθητική· ἐγὼ τὴν ἤξερα πάντοτε γελαστὴ καὶ ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποῦ τὴν ἔβλεπα νὰ κλαίῃ. Ἀλλὰ τί βγαίνει; τὰ δάκρυά της ἐκεῖνα δὲν ἦταν γιὰ μένα.

— Μὴν κλαῖς, Φανή, τῆς εἶπα· ἐγὼ θὰ παρακαλέσω τὸν πατέρα σου καὶ εἶμαι βέβαιος πῶς θὰ μ' ἀκούσῃ.

— Ἄχ! ναί, ἄχ! ναί, Ἀνδρέα· αὐτὴ τὴ χάρι ἤθελα νὰ σοῦ ζητήσω καὶ θὰ σ' εὐγνωμονῶ ὡς ποῦ νὰ πεθάνω· θὰ σοῦ χρεωστῶ τὴν εὐτυχία μου, θὰ σοῦ χρεωστῶ τὴ ζωή μου καὶ θὰ παρακαλοῦμε τὸ Θεὸ μέρα νύκτα κ' ἐγὼ κ' ἐκεῖνος γιὰ νὰ σοῦ δίνῃ κάθε καλὸ 'ςτὸν κόσμο.

— Ἔννοια σου, Φανή, μὴν ἀπελπίζεσαι καὶ θὰ τὸ κατορθώσωμε.

«Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ὁ πατέρας της, ποῦ εἶχε πλέον πιῆ τὸν καφέ του κ' εἶχε φουμάρῃ καὶ τὸν ναργιλέ του, μᾶς ἔκανε νόημα μὲ τὸ μάνδηλί του πῶς ἦτον καιρὸς πλέον νὰ γυρίσωμε.

— Ἆ! 'σὰν νὰ βαραίνῃ τὸ καλάμι μου, εἶπε μὲ χαμόγελο ἡ Φανή, καὶ τὸ ἐσήκωσε ψηλά· ἕνα ψάρι μεγάλο, κοντὰ δυὸ πιθαμαίς, ἦτον πιασμένο 'ςτὸ ἀγκίστρι καὶ ἐσπαρτάριζε· ἦτον λαχταριστὸ-λαχταριστό.

— Ἐρωτεύονται κ' ἡ φτωχιαὶς ἡ καρδιαίς, τῆς εἶπα ἐγώ.

«Ἡ Φανὴ ἐχαμογέλασε, μὰ μέσα ἀπ' τὸ χαμόγελό της ἐπέρασε ἕνας ἀναστεναγμός.

— Θὰ τὸ φᾶμε μαζῆ τὸ μεσημέρι· θὰ τὸ τηγανίσω μόνη μου καὶ θὰ σὲ περιμένω.

«Ἐθυμήθηκα τότε τὰ μπαρμπούνια καὶ τὸ γεῦμα τοῦ κὺρ Ἀντώνη, ὅταν δὲν τὴν εἶχα ἀκόμα γνωρίσῃ· ἐθυμήθηκα τὴ βραδυὰ ποῦ ἄκουσα τὴ φωνή της ἀπὸ τὸ παράθυρο, τὴν ἐκκλησιά ποῦ τὴν εἶδα γιὰ πρώτη φορὰ μ' ἐκεῖνο τὸ τριανταφυλλὶ ταϊτινὸ φορεματάκι της, τὰ παιγνίδια μας 'ςτὴν ταράτσα, τὰ λόγια της καὶ τὸ στοίχημά μας ἀκόμα ποῦ τὸ πλήρωνα τόσο ἀκριβά· ἐθυμήθηκα τί ἐλπίδες εἶχα τότε, τί σχέδια καὶ τί ὄνειρα ἔκανα καὶ τὰ ἔβλεπα τώρα σκορπισμένα ἐμπρός μου σὰν μαραμένα λουλούδια!...

«Αὐτὰ ὅμως ὅλα σὰν ἀστραπὴ ἐπέρασαν καὶ σὰν ἀστραπὴ ἐσβύσαν μέσα 'ςτὸ νοῦ μου. Δὲν ἐμετανοοῦσα καθόλου γιὰ τὸν ὅρκο ποῦ τῆς ἔδωκα· ἐνοιωθα μάλιστα μιὰ ὑπερηφάνεια γιὰ τὴν ἀπόφασί μου αὐτή, κι' ἀποροῦσα κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος πῶς εἶχα πεισθῆ νὰ κάνω μιὰ τέτοια θυσία.

«Ὅταν ἐφθάσαμε 'ςτὸ σπίτι εἶπα 'ςτὸν πατέρα της πῶς ἤθελα νὰ τοῦ μιλήσω καὶ τὸν ἀνέβασα 'ςτὴν κάμαρή μου· διόλου παράξενο νὰ τοῦ ἐπέρασε ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἡ ἰδέα πῶς ἤθελα νὰ τοῦ προτείνω νὰ μὲ κάνῃ γαμπρό του, γιατὶ τὸν εἶδα χαρούμενο καὶ γελαστό.

— Δὲν νομίζετε πῶς εἶνε καιρὸς νὰ παντρεύσωμε τὴ Φανή; τοῦ εἶπα.

— Ἀκοῦς ἐκεῖ! ἀρκεῖ νὰ βρεθῇ ἕνας νέος ὅπως τὸν θέλω καί....

— Μά, ξέρετε, τοῦ ἀπήντησα, μέσ' 'ςτὸ νησὶ δὲν θὰ βρῆτε νέο ὅπως τὸν θέλετε· πρέπει νὰ κάνετε τὴ θυσία νὰ χωρισθῆτε ἀπὸ τὴ Φανή, ἀλλέως θὰ εἶσθε ὑποχρεωμένος νὰ τὴν δώσετε σὲ κανένα ναυτικὸ ἢ σὲ κανένα μικρὸ ἔμπορο, ὅπως εἶνε ἐδῶ ὅλοι τοῦ νησιοῦ μας· μοῦ φαίνεται ὅμως πῶς ἡ Φανὴ δὲν πρέπει νὰ πάρῃ ἕνα τέτοιον.

«Ὁ δήμαρχος ἐνόμιζε ἀκόμη πῶς τοῦ μιλοῦσα γιὰ τὸν ἑαυτό μου καὶ ἡ χαρὰ ἦτον ζωγραφισμένη 'ςτὸ πρόσωπό του· ἄχ! πόσο χαρούμενος θὰ ἤμουν κ' ἐγὼ ἂν ἦταν ἀλήθεια αὐτὸ ποῦ ἐνόμιζε ἐκεῖνος!

— Ἔχετε δίκηο, κύριε Ἀνδρέα, μοῦ εἶπε· αὐτὸ ποῦ λέτε εἶνε σωστό· ἐδῶ 'ςτὸ νησὶ δὲν ἔχομε παρὰ ναυτικοὺς καὶ μικρεμπόρους· κακὸ εἶνε νὰ χωρισθῇ κανεὶς ἀπὸ τὸ κορίτσι του, ἀλλὰ πάλι...

«Τότε ἄρχισα ἐγώ. Δὲν ἠμπορεῖς νὰ φαντασθῇς, φίλε μου, τί ἐπιχειρήματα εὕρηκα ἐκείνη τὴν ὥρα γιὰ νὰ τὸν πείσω· ἂν ἤκουγε ὁ γυιὸς τοῦ Γεροδίνου τοὺς ἐπαίνους ποῦ τοῦ ἔκανα θὰ μοῦ ἄναβε λαμπάδα· εἶνε εὐγενὴς νέος, ἔλεγα, ἠθικός, ἐνάρετος, ἔχει εὐγενέστατα αἰσθήματα καὶ εἶνε καὶ πολὺ καλὰ μορφωμένος· ἔπειτα, κύριε δήμαρχε, οἱ καθηγηταὶ σήμερα κερδίζουν πολλὰ καὶ χαίρουν ὑπόληψι 'ςτὴν κοινωνία.

«Ἡ φυσιογνωμία τοῦ δημάρχου εἶχε ἐντελῶς μεταβληθῆ. Ὅταν ἄρχισα νὰ τοῦ 'μιλῶ γιὰ τὸ Γεροδῖνο, ἐσούφρωσε λίγο τὰ φρύδια του, 'σὰν νὰ μὴν ἐπερίμενε μιὰ τέτοια ὁμιλία· ὕστερα ἄνοιξε τὸ στόμα του καὶ μ' ἐκύτταζε μέσα 'ςτὰ μάτια. Ἡ ἐλπίδες ποῦ εἶχε γιὰ μένα πετοῦσαν ἀπὸ τὸ ἀνοιγμένο στόμα του κι' ἔφευγε μία μία μακρυά του.

«Ἐγὼ τότε τοῦ παρέστησα μὲ τὰ ζωηρότερα χρώματα τὴ θέσι τῆς Φανῆς, τὸν ἔρωτά της, τὴν ἀπελπισία της. Θέλετε, τοῦ εἶπα, νὰ χάσετε τὸ κορίτσι σας καὶ βγαίνει νὰ τὴν ἔχετε αἰωνίως κοντά σας καὶ νὰ τὴν βλέπετε νὰ μαραίνεται κάθε 'μέρα; αὐτὸ εἶνε ἐγωϊσμός, δὲν εἶνε ἀγάπη, καὶ μὲ συγχωρεῖτε ποῦ σᾶς 'μιλῶ ἔτσι· μήπως νομίζετε πῶς ἠμπορεῖ ποτὲ νὰ ζήσῃ μὲ ἄλλον; Ἔπειτα, σεῖς ὁ ἴδιος εἴπατε, πῶς 'μέσα 'ςτὸ νησὶ ἀπ' αὐτοὺς δηλαδὴ ποῦ κατοικοῦν πάντοτε ἐδῶ, δὲν εἶνε κανένας κατάλληλος γιὰ τὴ Φανή· ἂν ὁ Γεροδῖνος δὲν εἶνε πλούσιος, ἔχει ὅμως τὸ ἐπάγγελμά του, ἔχει τὴν ἐπιστήμη του· ξέρετε, νομίζετε πῶς τὰ πολλὰ πλούτη κάνουν τὴν εὐτυχία; Ἡ Φανὴ εἶνε ἀξία κείνου ποῦ δὲν ἐκύτταξε χρήματα, ἀλλὰ διάλεξε καρδιά. Χρήματα! τί θὰ τὰ κάνῃ τὰ χρήματα ἂν εἶνε ὑποχρεωμένη νὰ ζήσῃ σὲ κανένα κακότροπο ἢ μὲ κανέναν ἄσωτο; θὰ εἶνε μιὰ πλούσια δυστυχισμένη καὶ τίποτε ἄλλο· τὰ πολλὰ χρήματα θὰ χρυσόνουν τὴ δυστυχία της, μὰ ἡ δυστυχία, μ' ὅ, τι χρῶμα κι' ἂν τὴν βάψετε, δυστυχία εἶνε πάντοτε· τοὺς ξέρομε δὰ τοὺς σημερινοὺς νέους κι' ἔχομε χίλια παραδείγματα. Χρήματα! τί θὰ τὰ κάνῃ τὰ πλούτη, ὅταν θὰ σβύνῃ ἡ ζωή της;

«Ἡ πεποίθησις μὲ τὴν ὁποίαν ἐμιλοῦσα καὶ τὰ τελευταῖα λόγια, ποῦ τοῦ εἶπα, τοῦ ἔκαναν μεγάλη ἐντύπωσι· ἔβλεπα τοὺς φόβους του μέσα 'ςτὰ μάτια του. Ἐγὼ ἐπῆρα θάρρος καὶ τοῦ εἶπα καὶ ἄλλα καὶ τὰ ἐπανέλαβα καὶ πάλι μὲ μεγαλειτέρους ἐπαίνους γιὰ τὸ γυιὸ τοῦ Γεροδίνου καὶ μὲ ζωηροτέρους φόβους γιὰ τὴν ὑγεία τῆς Φανῆς. Αὐτὸς τὰ ἤκουσε ὅλα καὶ ὕστερα ἄρχισε νὰ περιπατῇ συλλογισμένος μέσα 'ςτὴν κάμαρή μου, μὲ σκυμμένο τὸ κεφάλι καὶ μὲ τὰ χέρια πίσω του. Ἐσυλλογίσθηκε, ἐσυλλογίσθηκε, ἐσυλλογίσθηκε, ἔκανε σχήματα μὲ τὰ δάκτυλά του, μὲ τὰ χείλη του, μὲ τοὺς ὤμους του καὶ ὕστερα ἐστάθηκε ὀρθὸς ἐμπρός μου καὶ μοῦ εἶπε:

— Αὐτὰ τὰ ἴδια μοῦ ἔλεγε καὶ ἡ μητέρα της μα... ἀφοῦ καὶ σεῖς τὸν βρίσκετε καλὸν κι' ἀφοῦ τὸν ἀγαπᾷ τόσο πολὺ ἡ Φανή... ἂς γείνῃ μὲ τὴν εὐχή μου.

«Μ' ὅλον ὅτι αὐτὸς ἦτον ὁ σκοπὸς τῆς ὁμιλίας μου καὶ αὐτὴ τὴν ἀπάντησι ἐζητοῦσαν ἀκούσω, ἐν τούτοις μόλις μοῦ εἶπεν ὁ δήμαρχος ἂς *γείνῃ μὲ τὴν εὐχή μου*, ἐκόπηκαν τὰ γόνατά μου. Τὴν ἀγαποῦσα πολὺ τὴ Φανὴ κι' ἂν δὲν τὴν ἀγαποῦσα τόσο πολύ, δὲν θὰ ἔκανα μιὰ τέτοια θυσία, οὔτε θὰ εὕρισκα ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπιχειρήματα καὶ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους, ποῦ εἶπα 'ςτὸν πατέρα της.

«Ἐπῆγαμε ἀμέσως 'ςτὸ σπίτι του καὶ τὸ εἴπαμε 'ςτὴ μητέρα της· αὐτὴ μὲ δάκρυα καὶ μὲ γέλοια μαζῆ ἐτρέξε 'ςτὴν κάμαρα τῆς Φανῆς, μὰ τί τῆς εἶπε πλέον δὲν ξέρω· ξέρω μόνον ὅτι ἐμεῖς ἀπ' ἔξω ἀκούγαμε τὰ κλάματα τῆς μητέρας καὶ τῆς κόρης, κλάματα χαρᾶς, ἀληθινῆς χαρᾶς.

«Τὸ μεσημέρι ἐφάγαμε ὅλοι μαζῆ μὲ γέλοια καὶ μὲ χαραῖς· ἡ Φανὴ μ' ἐκύτταζε μὲ βλέμματα εὐγνωμοσύνης καὶ ποῦ καὶ ποῦ μόνο χαμογελοῦσε 'σὰν νὰ μοῦ ἔλεγε· εὐχαριστῶ.

«Στὸ τραπέζι δὲν εἴπαμε τίποτε γιὰ τὸ γάμο, μόνο τὴ στιγμὴ ποῦ θέλαμε νὰ σηκωθοῦμε, ἐσήκωσα ἐγὼ τὸ ποτήρι μου καὶ ἤπια 'ςτὴν ὑγεία τοῦ Γεροδίνου.

— Στὴν ὑγειά του!... ἐφώναξε χαρούμενος ὁ δήμαρχος καὶ ἐκτύπησε τὸ ποτήρι του 'ςτὸ δικό μου. Ἡ γυναῖκά του ἐσκούπισε τὰ μάτια της ποῦ ἦταν γεμάτα δάκρυα καὶ ἡ Φανὴ ἔφυγε τρεχάτη.

«Ἂν μ' ἐρωτήσῃς τώρα τί ἐσθανόμουν ἐκείνη τὴ στιγμή, οὔτ' ἐγὼ δὲν ξέρω καλὰ καλὰ νὰ σοῦ 'πῶ· ἐχαιρόμουν γιατὶ ἔβλεπα τὴ Φανὴ νὰ χαίρεται. Ὅταν ὅμως ἐπῆγα ἀργότερα 'ςτὴν κάμαρή μου καὶ ἔμεινα μόνος, τὸ μυαλό μου ἦταν σὲ τέτοια κατάστασι, ὥστε μόλις κατώρθωσα νὰ συγγράψω αὐταὶς τῆς τρεῖς λέξεις, πῶς ἔρχομαι 'ςτὰς Ἀθήνας.

— Σὲ συγχαίρω, Ἀνδρέα, τοῦ εἶπα ἐγὼ ὕστερα ἀπὸ μιὰ τόσο εὐγενῆ θυσία, ἀξίζει νὰ σ' ἀγαπήσῃ μιὰ κόρη 'σὰν τὴ Φανή.

— Ναί, εἶπεν, ἀλλ' ἐπῆγα πολὺ ἀργά· εἶχε ἀγαπήσῃ ἄλλον πρὶν ἀπὸ μένα.

— Καὶ ὁ γάμος; τὸν ἠρώτησα.

— Ὁ γάμος θὰ γείνῃ ὕστερα ἀπὸ ἕνα μῆνα, τῆς ὑπεσχέθηκα μάλιστα πῶς θὰ πάγω νὰ τὴν στεφανώσω ἐγώ· ἔφυγα ὅμως γιατὶ δὲν ἠμποροῦσα νὰ τὴν βλέπω ἀρραβωνιασμένη μὲ ἄλλον. Τί τὰ θές, φίλε μου! ὁ ἐγωϊσμὸς θυσιάζεται εὔκολα, ὄχι ὅμως τόσο εὔκολα καὶ ὁ ἔρως.

Ὅταν ὁ Ἀνδρέας ἐτελείωσε τὴν διήγησίν του ἦτο πλέον ἡ ὥρα τοῦ περιπάτου.

— Τέλος, τοῦ εἶπα, δὲν πᾶμε νὰ περιπατήσωμε λίγο γιὰ νὰ θυμηθῇς τὰς Ἀθήνας σου.

— Ὅπως θέλεις, μοῦ ἀπήντησε· θὰ προτιμοῦσα ὅμως νὰ ἐπέρναμε ἕνα ἁμάξι καὶ νὰ πηγαίναμε 'ςτὸ νεκροταφεῖο· θέλω ν' ἀνάψω ἕνα κερὶ 'ςτὸν τάφο τῆς μητέρας μου.

(Ἐν Παρισίοις)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

ΝΕΡΑΪΔΑ

Α'

Ἕνας ποιητὴς χλωμός, μὲ βῆμα πλάνο,
Βρέθη ἐξαφνα μακρυὰ ἀπὸ τὴ χώρα
Σ' ἔρημη μεριά, στὸ μεσημέρι ἀπάνω
Σ' τὴν κρυφὴ αὐτὴ καὶ μαγεμένη ὥρα.
Π' ἄφαντα στοιχειὰ στὰ ὄρη, λέν, γυρνοῦνε,
Λάμιες φαίνονται, Νεράϊδες τραγουδοῦνε.
Μπρὸς σὲ ποταμὸ σταμάτησε· χορτάρι
Ἐπρασίνιζε στὴν ὄχθη του μὲ χάρι·
Λεύκαις, πλάτανοι ἐγύναν τὴ σκιά τους
Καὶ μέσ' στὰ νερὰ 'ξαπλώναν τὰ κλαδιά τους.
Ἀπὸ τὸν πολὺ τὸ δρόμο κουρασμένος,
Σ' ἕνα πλάτανο ὁ Ποιητὴς 'ξαπλώθη
Καὶ μὲ ὀνειρο μάτια ἐκύτταζε θλιμμένος
Τὰ βαθειὰ νερὰ ποιὸς ξέρει τί ἐπόθει..
Ὅλα σώπαιναν τριγύρω καὶ μέσ' στὸ μνῆμα
Δὲν κοιμοῦνται βουβὸ ἕνα φύλλο ἀκόμα
Κ' ἔβλεπ' ἄφωνος ὁ Ποιητὴς τὸ κῦμα,
Ποῦ σ' ἀγνώριστο κυλοῦσε ἀβύσσου στόμα.

Β'

Τὸν γαργάριζε ἡ κούρασίς του πέρα,
Μεριὲς ἄγριο, ἀγροτικὸ λουλοῦδι
Ὅταν ἔξαφνα ἀκούσθη στὸν ἀέρα,
Ξένο, σιγαλό, παράξενο τραγοῦδι.
Τόσο σιγαλό, σὰν νἦτον ἄλλος ἦχος,
Τόσο τρυφερό, σὰν Ἀμαρτίνου στῖχος
Σὰν γαργούρισμα σὲ κοῦνι ἀγαπημένη,
Ἦχος ποῦ φιλὶ ἀφίνει καὶ διαβαίνει.
Τὸν ἐκοίμιζε μὲ μάτια ἀνοιγμένα
Ἦτον ἔξυπνος μὲ μάτια σφαλισμένα·
Ἔβλεπ' ὄνειρο ξύπνος κι' ἀποπλάνατο,
Ζοῦσε, πέθαινε, ξυπνοῦσε κ' ἐκοιμᾶτο.
Κ' ἐσηκώθηκε σὰν κάτι τι νὰ εὕρῃ,
Δίχως καὶ αὐτὸς τί ἤθελε νὰ ξεύρῃ.
Ἔπαψ' ὁ σκοπός· τὸ βῆμά του ἐστάθη
Κι' ἀναστέναξε ἀπ' τῆς ψυχῆς τὰ βάθη!

Φλόγα τοὔχυσε 'κεῖν' ἡ φωνὴ ἡ ξένη·
Εἶχε τὴ ψυχὴ σὰν ἀφοθυμισμένη
Κ' ἔσκυψε νὰ πιῇ τοῦ ποταμοῦ κρυστάλλι
Καὶ τὰ χείλη του ἔσμιξαν μὲ κοράλι.
Μὲ τριαντάφυλλο, μὲ ῥόδο τοῦ Ἀπρίλη
Κ' ἔπιε φίλημα ἀπὸ Νεράϊδας χείλη.......
Ἦτον τὸ φιλὶ ἀλλοιώτικο ἐκεῖνο:
Δρόσιζ' ἔκαιε κ' ἐμύριζε σὰν κρίνο
Κ' ἔδινε ζωὴ καὶ θάνατο καὶ τρέλλα·
Κόρη ἀπ' τὸ νερὸ στὸν νειὸ ἐχαμογέλα,
Κόρη κι' ἀστραπή, μὲ 'μάτια δυὸ ἀστέρια,
Μὲ χρυσᾶ μαλλιὰ καὶ φιλτισένια χέρια.
Ἦτανε γυμνὰ τὰ δροσερά της κάλλη,
Πλὴν μακριὰ μαλλιὰ τὰ ἐσκεπάζαν πάλι
Κ' ἐχρυσόνανε κρίνου κορμὶ καὶ χιόνι·
Πάλι ἀκούστηκε τὸ ἄφαντο ἀηδόνι·
Πλὴν ἐφαίνετο μέσ' τὰ νερὰ τὸ στόμα,
Ἡ γλυκειὰ φωλιὰ τοῦ τραγουδιοῦ ἀκόμα·
Κάτω ἀπὸ ἀφρὸ τὴν κόρη ἐθεωροῦσε,
Ποῦ στὸν ποταμὸ νὰ πέσῃ τὸν καλοῦσε!...

....

Γ'

«Ἔλα, ἔλεγε, τῆς κόρης τὸ τραγοῦδι,
«Ἔλατο τῆς γῆς κι' ἄλλης ζωῆς λουλοῦδι·
«Πέσε στὸ νερὸ καὶ μέσ' τὴν ἀγκαλιά μου
«Δός μου σὺ φωτιὰ καὶ πάρε τὴ δροσιά μου.
«Ναὶ στὸ κῦμά μου θὰ ἰδῇς καινούργια φύσι,
«Κυματόβρεχτη ζωὴ θὰ σὲ δροσίσῃ·
«Κόσμο στὰ βαθειὰ νερά μου θἄβρῃς κάτω,
«Νέο, δροσερό, μυστήριο γεμᾶτο.
«Ἄλλαις χαραυγαὶς καὶ νύχταις καὶ ἡμέραις
«Καὶ τοῦ ποταμοῦ τὰ ῥεύματα ἀγέρες.
«Δὲν θὰ βρῇς νυχτιὰ στὸ κῦμά μου τὸ κρύο·
«Τὴν ἀγάπη μου θἄχῃς γιὰ φῶς τὸ βράδυ
«Κι' ἥλιο γαλανὸ τὰ μάτια μου τὰ δύο,
«Ποῦ φωτίζουνε κι' αὐτὸν τὸν μαῦρο ᾅδη!
«Ἄχ! πρώτη φορὰ δὲν σ' εἶδα τώρα μόνο·
«Σ' εἶδα κυνηγὸ τὸν περασμένο χρόνο·
«Δίχως νὰ μὲ ἰδῇς ἐκάθησα κοντά σου
«Καί... ἀγάπησα τὴν ξένη εὐμορφιά σου.
«Τῆς Μητρυιᾶς σου γῆς τὴ μνήμη ἐδῶ σβῦσε·
«Σὺ θὰ εἶμ' ἐγὼ κ' ἐγὼ ἐσὺ θὰ ἦσαι.
«Εἰς ἀφρόπλαστη θὰ κοίτεσαι ἀγκάλη
«Καὶ χρυσᾶ μαλλιὰ θὰ σ' ἔχουν σκεπασμένα,
«Στήθη ἀθάνατα θὰ ἔχῃς προσκεφάλι,
«Ὕπνο τὸ φιλὶ καὶ ὄνειρο ἐμένα!
«Ἔλα τρυφερὸ τοῦ Ἑλικῶνος κρίνο·
«Κεῖνο τ' ἄγνωστο ποῦ πάντα συλλογιέσαι,
«Κεῖνο ποῦ ζητεῖς, ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνο·
«Σ' τὴν ἀγκάλη μου, χλωμό μου ταῖρι, πέσε!
Κι' ἀπὸ τὸν ἀφρὸ ἄλλος ἀφρὸς 'γινέχθη,
Κεφαλὴ χρυσῆ, Νεράϊδα ἐπετάχθη·
Ὄψις πούσβυνε τοῦ οὐρανοῦ τ' ἀστέρια,
Φτερωτὸ κορμὶ καὶ μαρμαρένια χέρια
Κ' ἔλαμψε ὅλ' ἡ γῆ, τὰ δένδρα, τὰ τριφύλλια
Κ' ἐσκεπάσθηκε ὁ ἥλιος ἀπὸ ζήλια!

....

Κρότος στὴ βαθειὰ ἀκούστηκ' ἐρημιά·
Κορμὶ ἔπεσε μέσ' τὰ νερὰ τὰ κρύα,
Στριφογύρισε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ κῦμα
Κ' ηὗρε ὁ Ποιητής, ἀντὶ Νεράϊδας, μνῆμα.

(Νοέμβριος τοῦ 1889).

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΟΥ ΤΑΫΓΕΤΟΥ

(Παράδοσις)

Ἡ φήμη ἑνὸς στοιχειοῦ ἐμφανιζομένου εἰς πυκνόν τι δάσος τοῦ Ταϋγέτου, ἔχει πετάξῃ πλέον εἰς ὅλας τὰς πευκοπλέκτους καλύβας τῶν κατὰ τὸ θέρος καταυλιζομένων ἐκεῖ ποιμένων· τὸ εἶδεν ὁ Μῆτρος *στοῦ Ἀλμπάτου τὴν τρύπα*, ἐνῷ ἔφυσα τὸν ποιμενικόν του αὐλόν, καὶ ἔκτοτε δὲν *βγάζει φωνὴ τὸ τσαφάρι του*· τὸ εἶδεν ἡ *ἐλαφροϊσκιωτη* Μαριὼ, *τόσαις* φοραῖς. Ἄλλως τε εὑρέθη πολλάκις ἡ στάμνα τῆς Μαριῶς πλήρης ὕδατος, ἐνῷ τὴν εἶχεν ἀφήσῃ κενήν, ἡ καλύβη της μὲ προμήθειαν καυσοξύλων, ἐνῷ οὐδεὶς πρότερον ἐφρόντισε διὰ τοιαῦτα... Εἶνε στοιχειό! αὐτὸ ἦτο τὸ συμπέρασμα, ὅπερ ἀνεπήδα ἐκ τῆς κεφαλῆς ἑκάστου ποιμένος, ὅταν ἐν λογικῇ ὁρμῇ παρέτασσε τἄνω γεγονότα, καὶ ἡ ζηλευτὴ γαλήνη τῶν ἐκπροσωπούντων μάλιστα τὴν νεολαίαν ποιμένων συνεταράχθη ἀπό τινος ἐπαισθητῶς.

Μόνη ἡ Μαριὼ ἐκ τῆς ἁπλοϊκῆς ἐκείνης χορείας ἐψέλλιζεν ἐνίοτε καθ' ἑαυτήν·

— Καλὰ στοιχειὸ ναὶ, ἀμ' τέτοιο πάλι καλὸ στοιχειὸ δὲν ἔχω ἀκουστὰ, πατέ μου. Καλὲ τὸ στοιχειὸ ἔχει τόση ἔμμορφ... καὶ τὸ ἐπὶ τῶν παρειῶν της χυνόμενον ἐρύθημα προήγγειλε τὸν ἔρωτα ἐν τῇ καρδίᾳ, ὡς τὸ λυκαυγὲς τὸν ἥλιον ἐν τῷ ὁρίζοντι.

Διὰ τὴν Μαριὼ τῷ ὄντι ἦτο, ὡς εἴδαμεν, ἀγαθὸς δαίμων· ἄλλως τε ἔχουσα τὸ πλεονέκτημα νὰ εἶνε *ἐλαφροϊσκιωτη*, εἶδε τοσάκις ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸ στοιχειό, ὥστε τὸ αἴσθημα τοῦ τρόμου, ὅπερ τὰ πρῶτον διέδραμε τὸ σῶμά της, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶνε ἤδη τὸ κυριαρχοῦν. Δι' αὐτὴν εἶχε δύο ὄψεις τὸ στοιχειό· ἦτο ὑπερφυὲς ὂν ἀφ' ἑνὸς καὶ ἐξ ἄλλου ὡραῖον παλληκάρι, τὴν δευτέραν δὲ ταύτην ἔβλεπεν ἡ Μαριὼ ἀδιαφοροῦσα περὶ τῆς ἄλλης, τῆς ἄλλως τε τόσῳ ἀκινδύνου δι' αὐτήν.

Φοβοῦμαι, μὴ προσπαθῶν νὰ περιγράψω τὴν βοσκοπούλαν, μεταχειρισθῶ χρωστῆρα Μανιάτου ἁγιογράφου, πειρωμένου νὰ δώσῃ ἰδέαν εἰκόνος τοῦ Ραφαήλ... Ἡ Μαριὼ ἦτο σὰν *Νεράϊδα*, λέγει, συνεπτυγμένως, ὡς ἐν ἐπιλόγῳ ἡ παράδοσις, ἀφοῦ πρότερον μᾶς εἴπῃ, ὅτι εἶχε τὴν κόμην ἡλιόχρουν, τοὺς ὀφθαλμοὺς γαλανούς, τὰς παρειὰς ῥοδόχρους, τὸ ἀνάστημα λυγηρόν, ἀφοῦ δηλ. ἐννοήσῃ, ὅτι δὲν μᾶς εἶπε τίποτε· διότι ὅλα ταῦτα δύνανται κάλλιστα νὰ προικίζωσι καὶ ἓν μορμολύκειον. Ἂς ἀρκεσθῇ λοιπὸν ὁ ἀναγνώστης νὰ τῷ εἴπωμεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι ἡ Μαριὼ ἦτο *σὰν Νεράϊδα*, καὶ πεποίθαμεν, ὅτι οὕτω θὰ ἔχῃ ἐν τῇ ἑλληνικῇ φαντασίᾳ του τελειοτέραν τὴν εἰκόνα τῆς περικαλλοῦς ποιμενίδος.

Ὡς τοιαύτη λοιπὸν ἦτο ἡ ἐπὶ καλλονῇ βασιλὶς τῆς νομαδικῆς ἐκείνης κοινότητος, καὶ συνεπῶς τὸ κέντρον, καθ' οὗ ἐξεκενοῦτο ἡ ἐρωτικὴ φαρέτρα ὅλων τῶν νεαρῶν βοσκῶν, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἐβαυκαλίζετο ὑπὸ τῆς ἐλπίδος νὰ ὑπερακοντίσῃ τοὺς λοιποὺς ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς κατακτήσεως τῆς περικαλλοῦς βοσκοπούλας· ἀλλ' ἤδη ἐν τῷ στοιχειῷ διέβλεπον ἀκαταγώνιστον ἀντίπαλον καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἰδιάζουσα θλῖψίς των. Ἐφοβοῦντο, ὅτι ὁ δεικνύων τοιαῦτα τῇ βοσκοπούλᾳ αἰσθήματα, αὐτὸ τὸ στοιχειό, τὸ ὑπερφυὲς ὄν, ἠδύνατο αὐθαιρέτως νὰ πληρώσῃ τοὺς πόθους του· Διότι ποῦ νὰ πιστεύσωσί ποτε, ὅτι ἦτο δυνατὸν ἡ Μαριὼ νὰ χαρίσῃ τὸν ἔρωτά της εἰς ἓν στοιχειό!

Ἦτο ἡ ἐπέτειος τοῦ ἁγίου Ἠλιοῦ· παμμεγέθης ἐκ λιβάνου πυρὰ ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας τοῦ Ταϋγέτου κορυφῆς ἀνήγγελλεν ἀφ' ἑσπέρας τὴν ἐκεῖ ὕπαρξιν ἐρημοκκλησίου φερωνύμου τοῦ ὀρειπόλου ἁγίου, καὶ προσκυνητῶν, οἵτινες πανταχόθεν τῆς κοιλάδος τοῦ Εὐρώτα συρρέουσιν, ὅπως θαυμάσωσι πρὸ πάντων τὸ ἐκεῖθεν ἐκτυλισσόμενον θέαμα. Μεταξὺ αὐτῶν ἀνῆλθον καὶ οἱ γνωστοί μας ποιμένες καταλιπόντες τὰς λιγυρὰς συντρόφους των καὶ τοὺς κύνας πρὸς φύλαξιν τῶν καλυβῶν των.

Ὁ ἥλιος ὀλισθαίνει ἤδη ὄπισθεν τοῦ Ταϋγέτου, εἶνε καιρὸς διὰ προμήθειαν ὕδατος, καὶ ἑκάστη τῶν ἐν ταῖς καλύβαις βοσκῶν ἁρπάζει πρὸς τοῦτο τὴν στάμναν της· ὅλαι διευθύνονται πρὸς τὴν αὐτὴν ἀτραπόν, πλὴν τῆς Μαριῶς ἰσχυριζομένης, ὅτι τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς, ἣν προτιμᾷ, εἶχε καλλιτέρας ποιότητος, καὶ ἀκολουθεῖ αὐτὴ ἄλλην ἀτραπόν.

Τὴν προτεραίαν ἐπανερχομένη μετὰ τοῦ ποιμνίου εἰς τὴν καλύβην της εἶδεν ἔν τινι βράχῳ, παρ' ᾧ διέρχεται τὸ μονοπάτιον τὸ φέρον εἰς τὴν πηγὴν τῆς ἐκλογῆς της, εἶδε καθήμενον τὸ στοιχειό! Ἡ Μαριὼ λοιπὸν σπεύδει καὶ σήμερον πρὸς τὸν βράχον ἐκεῖνον, ...ἔφθασεν,... ἡ δειλία ἐπιταχύνει τὸ βῆμά της, πλὴν μόλις ῥίπτει πλάγιον βλέμμα ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἓν — «Ὠϊμέ!» βιαίως ἐκτιναχθὲν τῶν χειλέων της μαρτυρεῖ τὸ μέγεθος τῆς ἐκπλήξεώς της.

*

Ἐκ τοῦ στήθους ἀπορρῶγος τοῦ Ταϋγέτου βράχου ἀναπηδῶσι καὶ σήμερον πέντε ἄφθονοι κρουνοί, ἀποστάλαγμα τῆς καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐν πολλαῖς τοῦ ὄρους τούτου χαράδραις παγηγυίας χιόνος. Οἱ πεντακρουνοί, οὕτω καλοῦνται, σχηματίζοντες διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους θέσεως ἡμικύκλιον καὶ ἡ κάτωθι αὐτῶν ἀβαθὴς κοιλότης, ἕκτος, οὕτως εἰπεῖν, — πειραθεὶς νὰ γείνῃ — κρουνός, παρουσιάζουσι τὰς γραμμὰς ὑπερμεγέθους ἀνοικτῆς παλάμης, ἧς τὰ μὲν ἄκρα τῶν δακτύλων σημειοῦσιν οἱ ῥέοντες κρουνοί, τὸν καρπὸν δὲ ἡ ἄνω κοιλότης. Εἰς τὸ περίεργον τοῦτο σχῆμα, ὅπερ ἑλκύει τὸν θαυμασμὸν καὶ τοῦ σημερινοῦ διαβάτου, ὀφείλεται τὸ Ὠϊμέ τῆς Μαριῶς, ἰδούσης τὸν αὐχμηρὸν τῆς χθὲς βράχον δροσιζόμενον σήμερον ὑπ' ἀφθόνου ὕδατος· καὶ τὸ θαῦμα αὐτὸ δὲν ἦτο δυνατὸν παρὰ νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸ στοιχειό, ὅπερ εἶδε τὴν προτεραίαν, καθήμενον ἐπὶ τοῦ βράχου, ὅτε βεβαίως διὰ κτυπήματος *τῆς παλάμης* του θὰ ἤνοιξε τὰς ὀπὰς χάριν αὐτῆς, ἵνα μὴ κουράζηται ὑδρευομένη εἰς πολὺ μεμακρυσμένην τῆς καλύβης της πηγήν!...

*

Ἡ βοσκοπούλα μας συνῆλθε! Στρέφει πέριξ τὸ βλέμμα, βλέμμα παράφρονος αἴφνης φωτισθέντος. Κινεῖται ὅπως τραπῇ εἰς φυγήν, ἀλλ' ἕλκεται ὡς ὑπὸ μαγνήτου πρὸς τὸν βράχον. Πλησιάζει,... πείθεται ὅτι αἱ ἐντυπώσεις της δὲν ἦτο ἀχλὺς ὀνείρου, οὐδὲ ἦτο ὀπτασία, καὶ μὲ ἐκστατικοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν κρουνῶν ἀτενίζουσα:

— Στοιχειὸ λοιπὸν εἶνε, ψιθυρίζει! ἐνῷ συγχρόνως ψαύει τὸν ἐπὶ τοῦ στήθους της κρεμάμενον ξύλινον σταυρόν, ὃν ἡ μαῖα της ἀνήρτησεν, ἵνα τῇ χρησιμεύῃ ὡς φυλακτὸ κατὰ παντὸς *ἐξωτικοῦ*!

— Ὄχι! ἀπαντᾷ φωνὴ ὄπισθεν λίθου τινός, καὶ ἡ Μαριὼ πίπτει λιπόθυμος εἰς τὰς ἀγκάλας ἐμφανισθέντος γίγαντος, ἐνῷ συγχρόνως εἰς ἀπόστασίν τινα ἐκ πυκνῆς λόχμης προβάλλει περίφοβος πονηρὰ ποιμενίδος κεφαλή, μιαίνουσα διὰ τῆς παρουσίας της τὸ μαγευτικώτερον τῶν εἰδυλλίων.

— Ἀγαπᾷ λοιπὸν καὶ ἡ Μαριὼ τὸ στοιχειό, ἐσκέπτοντο τὴν ἐπιοῦσαν οἱ ποιμένες, ἀφοῦ ἔμαθον τὰ πάντα παρὰ τῆς κατασκόπου ποιμενίδος, ἀφοῦ ἔμαθον ὅτι ὁ ἀλεξίκακον φήμην χαίρων σταυρὸς τῆς Μαριῶς ἐδωρήθη παρὰ ταύτης εἰς τὸ στοιχειό, ὅπως χρησιμεύῃ πλέον ὡς φυλακτὸ εἰς αὐτό, τὸ εἰς τόσους κινδύνους ἐκτιθέμενον. Δι' αὐτὴν μετὰ τὸ χθεσινὸν γεγονὸς εἶχον ἐκλίπῃ οἱ λόγοι, δι' ὧν ἐδικαιολογεῖτο ἐν φυλακτό, καὶ τὴν ἔννοιαν ταύτην ἤθελε διὰ τῆς προσφορᾶς της νὰ πιστοποιήσῃ εἰς τὸ στοιχειό· ἦτο μία οἱονεὶ διαμαρτύρησις κατὰ τῶν προτέρων ὑπονοιῶν της ἡ ἀποξένωσις τοῦ σταυροῦ...

— Τὸ ἀγαπᾷ, εἶνε φανερόν. Ἀνάγκη ν' ἀποσοβηθῇ ὁ κίνδυνος... τῆς τοιαύτης ἀνιέρου σχέσεως, ἔλεγον ἐν συναυλίᾳ, τοῦ τοιούτου ἀντεράστου, ἔλεγον κατ' ἰδίαν οἱ νεαροὶ βοσκοί. Καὶ οἱ μὲν ζωηρότεροι ἐπρότεινον νὰ δράξωσι διὰ τῆς ἀριστερᾶς *μαυρομάνικο μαχαίρι* καὶ *ἄναυδοι* — ὁ ἀναγνώστης θὰ γνωρίζῃ, ὅτι ταῦτα εἶσι τὰ παραγγέλματα τῆς πολεμικῆς τέχνης τῶν θνητῶν κατὰ τῶν *ἐξωτικῶν* — καὶ ἄναυδοι νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τοῦ στοιχειοῦ, οἱ δὲ νηφαλιώτεροι νὰ δώσωσι τόπον τῇ ὀργῇ καὶ νὰ ἀναχωρήσωσι τοῦ μέρους ἐκείνου.

Καὶ ἡ γνώμη αὕτη ἐκράτησεν.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔβλεπον μερικοὶ κυνηγοὶ εἰς τὰ χείλη καταβόθρας τινὸς τοῦ Ταϋγέτου καθήμενον ἄνδρα πελώριον *σὰν στοιχειό*, σύννουν, προσηλοῦντα πρὸς τὸ βάθος τοὺς ὀφθαλμούς, μέχρις οὗ ἡμέραν τινὰ δὲν τὸν εἶδον πλέον.

Ἡ ὀπὴ αὕτη ὁ *Ἀλμπάτος*, οὗ ἐν ἀρχῇ ἐμνημονεύσαμεν, θὰ ἔλεγέ τις, ὅτι εἶνε ἡ μυθολογουμένη πύλη τοῦ Ἅδου, ἂν ἡ μαρτυρία τῶν ἀρχαίων δὲν τὴν ἤθελεν ἀπωτέρω παρὰ τὸ Ταίναρον. Ἀληθῶς *«Λίθος κυνέη»* καλύπτει τὸ ἐσωτερικόν της. Ὀλίγῳ κάτωθι τῶν χειλέων της βλέπει τις μόνον μίαν, οὕτως εἰπεῖν, βαθμίδα, ἐξ ἧς διαυγὴς πῖδαξ ἀναβρύων παφλάζει πρὸς τὴν ἀπέναντι παρειάν της, ἀλλὰ ὁ ῥόχθος τοῦ ὕδατος, ὅστις ἐκ τῶν ἐγκάτων ἀκούεται, μαρτυρεῖ ὅτι ὁ ἄνω πῖδαξ δὲν εἶνε ὁ μόνος, ὅστις ἐκχύνεται ἐπὶ τῆς ὀπῆς ταύτης. Πλησίον προσέτι τοῦ πίδακος τούτου, λέγεται, ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἓν μικρὸν σπήλαιον, κρησφύγετον τοῦ στοιχειοῦ, κατὰ τὰ μεγάλα τοῦ χειμῶνος ψύχη, ὅτε ὁ πέριξ Ταΰγετος καθίσταται ἀπρόσιτος ἐκ τοῦ πάχους τῆς χιόνος. Τίποτε πλειότερον περὶ ταύτης! Τὰ αἰσθητήρια τοῦ ἀνθρώπου ἐδειλίασαν νὰ ἐρευνήσωσιν ἐνδότερον καὶ παρέδωκαν τὸ σκῆπτρον εἰς τὴν ἡρωΐδα φαντασίαν.

Ἡ βοσκοπούλα ἤδη παραμένουσα ἔν τινι παραλίᾳ τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου πολλάκις ἀνεμιμνήσκετο τοῦ καλοῦ ἐκείνου στοιχειοῦ καὶ μάτην προσεπάθει νὰ πείσῃ τὸν ἀδελφόν της, ὅτι δὲν ὑπῆρχε κίνδυνος ἐκ τόσον ἀκάκου *ἐξωτικοῦ*, ἂν ἐπανήρχοντο τὴν ἄνοιξιν εἰς τὴν ἐγκαταλειφθεῖσαν καλύβην των. Ὁ Μῆτρος τὰς βλασφημίας ταύτας τῆς ἀδελφῆς του ἐξώρκιζε δι' ἑνὸς σημείου τοῦ σταυροῦ, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ δι' ἠχηροῦ ῥαπίσματος, τότε δὲ ἡ Μαριὼ περίλυπος κατέφευγεν ἐπί τινος κυματοπλήκτου βράχου, ὅπως χύσῃ τὰ δάκρυά της καὶ ἴδῃ ἐκεῖθεν τὸ ὀροπέδιον τοῦ Ταϋγέτου, ἔνθα τόσα ἄγνωστα αἰσθήματα διηγέρθησαν ἐν ἑαυτῇ.

Οὕτω καθημένη ἡμέραν τινὰ ῥηγνύει αἴφνης κραυγήν, πηδᾷ μὲ ταχύτητα πληγείσης δορκάδος εἰς τὸν αἰγιαλόν, ἁρπάζει τι ἐγγύτατα τῆς ξηρᾶς ἐπιπλέον καὶ ἐκσπῶσα τὰς ὡραίας τρίχας τῆς κεφαλῆς της:

«— Ὁ δικός μου εἶνε, φωνάζει... μοῦ χόλιασε καὶ ἦρθε τόσο δρόμο νὰ μοῦ τὸ πῇ... ἄχ ποτὲ ἦρθε καὶ δὲν τὸν πῆρα εἴδησι... ἂς ἔρθῃ τώρα καὶ αὐτὸς νὰ μὲ βρῇ!

Καὶ ῥίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπως πνιγῇ. Τὸ ἐπιπλέον ἀντικείμενον ἦτο ὁ ξύλινος σταυρός της.

Ἡ βοσκοπούλα λυσίκομος, πνευστιῶσα, παλαίουσα ἤδη ἐφ' ἱκανὸν χρόνον πρὸς τὰ κύματα εἶχεν ἀπολέσῃ πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας, ὅτε, ὡς ἀπὸ μηχανῆς Θεός, τὴν ἁρπάζει διὰ τοῦ ἑνὸς βραχίονος ῥωμαλέος ἀνήρ, ἐνῷ διὰ τοῦ ἑτέρου κολυμβῶν τὴν φέρει ὡς λείαν πολύτιμον εἰς τὴν ξηράν.

Θὰ ἐνόμιζέ τις βλέπων τὸ ζεῦγος αὐτό, ὅτι ὁ Ποσειδῶν εἶχε στήσῃ ἐνέδραν κατὰ λουομένης Νηρηΐδος, ἀλλ' ἦτο τὸ στοιχειό, ὅπερ ἀναζητοῦν τὸν ἐντὸς τῆς μυστηριώδους ἐκείνης καταβόθρας πεσόντα ἐκ τῶν χειρῶν του σταυρόν, εἶχε φθάσῃ μετὰ πολυχρόνιον ὑπόγειον ἔρευναν εἰς τὴν παραλίαν, μεθ' ἧς συγκοινωνεῖ ἡ ὀπή, ὡς πολλαὶ παραδόσεις μαρτυροῦσιν.

*

Ἔκτοτε ἠκούετο, ὅτι ἐπὶ τῶν ἐρημικῶν κρημνῶν τοῦ Ταϋγέτου ἐθεᾶτο ἐνίοτε ἓν Στοιχειὸ καὶ μιὰ Νεράϊδα, ζεῦγος ἀγαθοποιόν, φεῦγον ὅμως τοὺς διαβάτας.

Σήμερον ὑπὸ τὰ ὀνόματα ταῦτα εἰσὶ γνωσταὶ δύο γηραλέαι ἐλάται, μὲ συνεσφιγμένους τοὺς κλάδους, ὡς ἐνηγκαλισμένοι ἐρασταί, καὶ μὲ πλουσίαν σκιάν, ἐπὶ τῆς ὁποίας καθήμενος γέρων ῥουμελιώτης ποιμὴν μοὶ διηγεῖτο πέρυσι τὴν ἄνω παράδοσιν.

([illegible])

Αρ. Η. Κ[illegible]

ΡΩΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Η ΝΗΣΟΣ ΒΟΡΝΓΟΛΜ

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΚΑΡΑΜΖΙΝΟΥ

(Τέλος)

Ὁ γέρων, μαθὼν ὅτι εἶμαι ῥῶσος, εἶπε·

— Καταγόμεθα ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲ ὑμᾶς γένους. Οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῶν νήσων Ριαΰγεν καὶ Βορνγόλμ ἦσαν σλάβοι. Σεῖς πρὸ ἡμῶν κατηυγάσθητε διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ χριστιανισμοῦ. Μεγαλοπρεπεῖς ναοὶ ἀφιερώθησαν ἤδη πρὸς τὸν μόνον Θεόν, ὑψούμενοι μέχρι τῶν νεφελῶν εἰς τὴν χώραν σας· ἀλλ' ἡμεῖς ἐν τῷ σκότει τῆς εἰδωλολατρείας προσεφέρομεν αἱματηρὰς θυσίας πρὸς τὰ ἀναίσθητα εἴδωλα. Διὰ πανηγυρικῶν ἤδη ὕμνων ἐδοξάσατε τὸν μέγαν Δημιουργὸν τῆς οἰκουμένης, ἐνῷ ἡμεῖς πλάνῃ τετυφλωμένοι, ὑμνοῦμεν δι' ἀναρμόστων ᾀσμάτων τὰ εἴδωλα τῆς μυθολογίας».

Ὁ γέρων μοὶ ὡμίλησε περὶ τῆς ἱστορίας τῶν βορείων λαῶν, περὶ συμβάντων τῆς ἀρχαίας καὶ μεταγενεστέρας ἐποχῆς· ὡμίλει οὕτως, ὥστε ὤφειλον νὰ θαυμάσω τὸ πνεῦμα, τὰς γνώσεις καὶ αὐτὴν μάλιστα τὴν εὐγλωττίαν του.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἠγέρθη καὶ μοὶ ηὐχήθη καλὴν νύκτα. Ὁ φέρων τὸ μέλαν ἔνδυμα ὑπηρέτης, λαβὼν ἐκ τῆς τραπέζης τὸ ἕτερον τῶν κηρίων, μὲ ὡδήγησε διὰ στενῶν καὶ μακρῶν διαδρόμων. Εἰσήλθομεν ἐντὸς μεγάλου θαλάμου· ἐκ τῶν τοίχων τοῦ ὁποίου ἐκρέμαντο ἀρχαῖα ὅπλα, ξίφη, δόρατα καὶ θώρακες. Εἰς τὴν γωνίαν, κάτωθεν χρυσῆς σκιάδος, ἵστατο ὑψηλὴ παστὰς ἐστολισμένη διὰ γλυφῶν καὶ ἀρχαϊκῶν ἀναγλύφων. Ἐπεθύμουν ν' ἀποτείνω πλῆθος ἐρωτήσεων πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' οὗτος χωρὶς νὰ περιμένῃ αὐτάς, ὑπεκλίθη καὶ ἀνεχώρησεν· ἡ σιδηρᾶ θύρα ἐκλείσθη μετὰ πατάγου — ὁ κρότος φρικωδῶς ἀντήχησεν εἰς τοὺς ἐρήμους τοίχους — καὶ τὸ πᾶν ἐσίγησε.

Κατεκλίθην — παρετήρουν τὰ ἀρχαῖα ὅπλα, φωτιζόμενα διὰ τοῦ μικροῦ παραθύρου ὑπὸ ἀσθενοῦς ἀκτῖνος τῆς σελήνης — ἐσκεπτόμην περὶ τοῦ οἰκοδεσπότου μου, περὶ τῶν πρώτων λόγων του· *«ἐνταῦθα κατοικεῖ αἰωνία θλῖψις»* — ὠνειροπόλουν περὶ τῆς παρελθούσης ἐποχῆς, περὶ τῶν συμβάντων ἐκείνων, τῶν ὁποίων ὑπῆρξε τὸ ἀρχαῖον τοῦτο μέγαρον — ὠνειροπόλουν ὡς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὅστις ἐν μέσῳ φερέτρων καὶ τάφων θεᾶται τὴν κόνιν τῶν τεθνεώτων καὶ ζωοποιεῖ αὐτὴν εἰς τὴν φαντασίαν του. Ἐπὶ τέλους ἡ εἰκὼν τοῦ θλιβεροῦ ἀγνώστου τῆς Γρέβζενδ παρουσιάσθη εἰς τὴν ψυχήν μου καὶ ἀπεκοιμήθην.

Ἀλλ' ὁ ὕπνος μου δὲν ὑπῆρξεν ἥσυχος. Μοὶ ἐφάνη ὅτι ὅλοι οἱ θώρακες, οἱ κρεμάμενοι ἐκ τοῦ τοίχου μετεβλήθησαν εἰς ἱππότας· ὅτι οἱ ἱππόται οὗτοι μ' ἐπλησίασαν μὲ γεγυμνωμένα ξίφη καὶ μὲ ὀργίλα πρόσωπα καὶ ἔλεγον·

— Δυστυχῆ, πῶς εἶχες τὸ θάρρος νὰ πλησιάσῃς πρὸς τὴν νῆσόν μας; Μήπως δὲν ὠχριῶσιν οἱ ναυτικοὶ εἰς τὴν θέαν τῶν γρανιτωδῶν ἀκτῶν της; Πῶς ἐτόλμησας νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὸ φοβερὸν ἄδυτον τοῦ μεγάρου; Μὴ ἡ φρίκη του δὲν ἀκούεται εἰς ὅλα τὰ πέριξ; Μὴ ὁ ξένος δὲν ἀπομακρύνεται ἐκ τῶν φοβερῶν πύργων του; Αὐθάδη! ἀπόθανε διὰ τὴν ὀλεθρίαν περιέργειάν σου!

Τὰ ξίφη ἐκρότησαν ἐπ' ἐμοῦ· τὰ κτυπήματα ἔπιπτον ἐπὶ τοῦ στήθους μου — ἀλλ' αἴφνης τὰ πάντα ἀπεκρύβησαν — ἐξύπνησα καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν ἀπεκοιμήθην ἐκ νέου. Ἤδη νέα σκέψις ἐξήγειρε τὴν διάνοιάν μου. Μοὶ ἐφάνη, ὅτι φοβερὸς κρότος ἀντήχησεν ἐν τῷ μεγάρῳ· αἱ σιδηραῖ θύραι ἐκρότουν, ἐσείοντο τὰ παράθυρα, τὸ δάπεδον ἐκινεῖτο καὶ φρικῶδες πτερωτὸν τέρας, ὅπερ δὲν δύναμαι νὰ περιγράψω, μετ' ὀρυγμοῦ καὶ συριγμῶν ἵπτατο πρὸς τὴν κλίνην μου. Τὸ ὅραμα ἐξηφανίσθη, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην πλέον νὰ κοιμηθῶ· ᾐσθανόμην τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναπνεύσω καθαρὸν ἀέρα, ἐπλησίασα πρὸς τὸ παράθυρον, εἶδον παρ' αὐτῷ μικρὰν θύραν, τὴν ἤνοιξα καὶ διὰ κλίμακος ἀποτόμου κατῆλθον εἰς τὸν κῆπον.

Ἡ νὺξ ἦτο ἀνέφελος· φῶς πανσελήνου ἠργύρου τὴν ἀμαυρὰν χλόην τῶν γηραιῶν δρυῶν καὶ πτελεῶν, αἵτινες ἐσχημάτιζον πυκνὴν καὶ μακρὰν συστάδα. Ὁ ῥόχθος τῶν κυμάτων ἡνοῦτο μετὰ τοῦ θροῦ τῶν φύλλων, τῶν σειομένων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Πόρρω ἐλεύκαζον τὰ βραχώδη ὄρη, ἅτινα ὡς ὀδοντωτὰ τείχη περιβάλλουσι τὴν νῆσον Βορνγόλμ. Μεταξὺ τούτων καὶ τῶν τειχῶν τοῦ μεγάρου ἐφαίνετο ἐξ ἑνὸς μέρους ἐκτεταμένον δάσος, ἐκ δὲ τοῦ ἄλλου ἀναπεπταμένη πεδιὰς καὶ μακρὰ ἄλση.

Ἡ καρδία μου ἔπαλλεν ἔτι ἐκ τῶν φρικωδῶν ὀνείρων, καὶ τὸ αἷμά μου δὲν ἔπαυσε συνταρασσόμενον. Εἰσῆλθον εἰς σκοτεινὴν δενδροστοιχίαν ὑπὸ σκέπην θορυβουσῶν δρυῶν καὶ μετά τινος εὐλαβείας ἐβυθίσθην εἰς τὸ σκότος αὐτῆς. Ὁ περὶ Δρυΐδων μῦθος ἐξηγέρθη ἐν ἐμοὶ καὶ μοὶ ἐφάνη ὅτι πλησιάζω εἰς τὸ ἄδυτον ἐκεῖνο, ἔνθα κρύπτονται ἅπαντα τὰ μυστήρια καὶ αἱ φρικώδεις αὐτῶν ἱεροτελεστίαι. Ἐπὶ τέλους ἡ μακρὰ αὕτη συστὰς μὲ ὡδήγησε πρὸς θάμνους λιβανωτίδος, ὄπισθεν τῶν ὁποίων ὑψοῦτο ἀμμώδης λόφος. Ἠθέλησα ν' ἀνέλθω ἐπὶ τῆς κορυφῆς του, ὅπως ἐκεῖθεν ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς Σελήνης παρατηρήσω τὴν εἰκόνα τῆς θαλάσσης καὶ τῆς νήσου· ἀλλ' ἐνταῦθα ἐπαρουσιάσθη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου ῥῆγμα ἐντὸς τοῦ λόφου· μετὰ δυσκολίας ἠδύνατό τις νὰ εἰσέλθῃ ἐν αὐτῷ. Ἀκατάσχετος περιέργεια μὲ ὤθησε πρὸς τὸ σπήλαιον τοῦτο, ὅπερ ὡμοίαζε μᾶλλον πρὸς ἔργον ἀνθρώπινον ἢ προϊὸν τῆς ἀγρίας φύσεως. Εἰσῆλθον, ᾐσθάνθην ὑγρασίαν καὶ ψῦχος· ἀλλ' ἀπεφάσισα νὰ προβῶ ἀπωτέρω, προὐχώρησα βήματά τινα, παρετήρησα βαθμῖδας πρὸς τὰ κάτω καὶ πλατεῖαν σιδηρᾶν θύραν· πρὸς ἔκπληξίν μου αὕτη δὲν ἦτο κεκλεισμένη. Ἀκουσίως πως ἡ χείρ μου ἤνοιξεν αὐτήν, ἐνταῦθα, ὄπισθεν σιδηροῦ δρυφράκτου, ἐφ' οὗ ἐκρέματο μέγα κλεῖθρον, ἔκαιε λυχνία ἀνηρτημένη ἀπὸ τοῦ θόλου, εἰς τὴν γωνίαν δὲ ἐπὶ ἀχυρίνης στρωμνῆς ἔκειτο νεαρὰ ὠχρὰ γυνὴ ἐν μελαίνῃ περιβολῇ.

Ἐκοιμᾶτο. ξανθὴ κόμη, ἐν ᾗ περιεπλέκοντο κάρφη κιτρίνων ἀχύρων, ἐκάλυπτε τὸ τεταμένον στῆθός της, μόλις-μόλις ἀναπνέον, ἡ μία χεὶρ λευκή, ἀλλ' ἰσχνή, ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας ἀνεπαύετο ἡ κεφαλὴ τῆς κοιμωμένης.

Ἂν ζωγράφος ἤθελε παραστήσῃ τὴν ἀσθενῆ, τὴν ἀτελεύτητον, τὴν αἰωνίαν θλῖψιν, διηνθισμένην διὰ τῶν ἀνθέων τοῦ μήκωνος τοῦ Μορφέως, ἡ γυνὴ αὕτη ἀξιόλογα ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ αὐτῷ ὡς ὑπόδειγμα διὰ τὸν χρωστῆρά του.

Φίλοι μου! τίνα δὲν συγκινεῖ ἡ θέα τοῦ δυστυχοῦς; ἀλλ' ἡ θέα νεαρᾶς γυναικός, πασχούσης ἐν ὑπογείῳ εἱρκτῇ — ἡ θέα τοῦ ἀσθενεστέρου, τοῦ προσφιλεστέρου πάντων τῶν πλασμάτων, βασανιζομένου ὑπὸ τῆς τύχης — ἠδύνατο καὶ τὸν λίθον αὐτὸν νὰ μαλάξῃ. Ἐθεώρουν αὐτὴν μετὰ θλίψεως καὶ διελογιζόμην: Ποία βάρβαρος χεὶρ σοὶ ἐστέρησε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας; ἀλλὰ τὸ εὔχαρι πρόσωπόν σου, ἀλλ' ἡ ἤρεμος κίνησις τοῦ στήθους σου, ἀλλ' αὐτὴ αὕτη ἡ καρδία μου μὲ πείθουσι περὶ τῆς ἀθωότητός σου!»

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ νεᾶνις ἀφυπνίσθη — προσέβλεψε πρὸς τὸ δρύφακτον — μὲ εἶδεν — ἐξεπλάγη — ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν — ἠγέρθη — μ' ἐπλησίασεν — ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν γῆν, ὡσεὶ θέλουσα νὰ συγκεντρώσῃ τὰς σκέψεις της — ἐκ νέου προσήλωσεν αὐτοὺς ἐπ' ἐμοῦ, ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ, καὶ — δὲν ἤρχιζεν.

— «Ἂν ἡ εὐαισθησία ξένου (εἶπον μετά τινας στιγμὰς σιωπῆς, ὃν μοιραία χεὶρ ὡδήγησεν εἰς τὸ μέγαρον καὶ εἰς τὸ σπήλαιον τοῦτο, δύναται ν' ἀνακουφίσῃ τὴν τύχην σου ἂν ἡ εἰλικρινὴς αὐτοῦ συμπάθεια ἀξίζει τὴν ἐμπιστρσύνην σου, ἀπαίτησον τὴν συνδρομήν του!»

Μ' ἐθεώρει δι' ἀκινήτων ὀφθαλμῶν, ἐν οἷς ἐδηλοῦτο ἡ ἔκπληξις, ποιά τις περιέργεια, δισταγμὸς καὶ ἀμφιβολία. Ἐπὶ τέλους κατόπιν βιαίας ἐσωτερικῆς κινήσεως, ἥτις ὡς ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα κατέσεισε τὸ στῆθός της, ἀπεκρίθη διὰ σθεναρᾶς φωνῆς:

— Ὁστισδήποτε καὶ ἂν ἦσαι, δι' οἱουδήποτε μέσου καὶ ἂν εἰσῆλθες ἐδῶ, ξένε! οὐδὲν δύναμαι νὰ ἀπαιτήσω παρὰ σοῦ εἰμὴ συμπάθειαν. Δὲν δύνασαι νὰ μεταβάλῃς τὴν τύχην μου. Ἐγὼ ἀσπάζομαι τὴν χεῖρα, ἥτις με τιμωρεῖ».

— Ἀλλ' ἡ καρδία σου δὲν εἶνε ἀθῴα; εἶπον· βεβαίως δὲν εἶνε ἀξία τοιαύτης σκληρᾶς τιμωρίας.

— «Ἡ καρδία μου, ἀπεκρίθη, ἴσως διατελεῖ ἐν τῇ πλάνῃ. Ὁ θεὸς συγχωρεῖ τὴν ἀσθενῆ. Ἐλπίζω, ὅτι ταχέως τελευτῶ τὸν βίον. Ἄφες με, ὦ ἄγνωστε!»

Ἐπλησίασε πρὸς τὸ δρύφακτον, μὲ παρετήρησε μετὰ τρυφερότητος καὶ δι' ἠρέμου φωνῆς ἐπανέλαβε:

Πρὸς Θεοῦ, ἄφες με!...... Ἐὰν ἐστάλης — παρ' ἐκείνου, ἡ τρομερὰ κατάρα τοῦ ὁποίου πάντοτε ἀντηχεῖ εἰς τὴν ἀκοήν μου — εἰπὲ εἰς αὐτόν, ὅτι πάσχω, πάσχω νυχθημερὸν ὅτι ἡ καρδία μου ἐξηράνθη ἐκ τῆς πικρίας ὅτι τὰ δάκρυα δὲν ἀνακουφίζωσι πλέον τὴν θλῖψίν μου. Εἰπὲ ὅτι ἀγογγύστως, ἄνευ παραπόνου ὑφίσταμαι τὴν φυλάκισίν μου· ὅτι ἀποθνήσκω δυστυχής».

Ἐσιώπησεν αἴφνης, ἐσκέφθη, ἀπεμακρύνθη τοῦ δρυφράκτου, ἐγονυπέτησε καὶ ἐκάλυψε διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπόν της· μετὰ στιγμήν, μὲ παρετήρησεν, ἐταπείνωσεν ἐκ νέου τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν γῆν καὶ εἶπε μετὰ τρυφερᾶς δειλίας:

— «Ἴσως γνωρίζεις τὴν ἱστορίαν μου· ἀλλ' ἂν ἀγνοῇς αὐτήν, μὴ ζητήσῃς νὰ μάθῃς παρ' ἐμοῦ — πρὸς θεοῦ, μὴ μ' ἐρωτήσῃς!... Χαῖρε, ξένε!»

Ἠθέλησα νὰ τῇ εἴπω λέξεις τινὰς προερχομένας εὐθέως ἐκ τῆς ψυχῆς μου· ἀλλὰ τὸ βλέμμα μου συνήντησε τὸ βλέμμα της — καὶ μοὶ ἐφάνη, ὅτι αὕτη θέλει νὰ γνωρίσῃ παρ' ἐμοῦ σοβαρόν τι διὰ τὴν καρδίαν της! Ἔστην, — ἀνέμενον ἀπάντησιν — ἀλλ' αὕτη κατόπιν βαθέος στεναγμοῦ ἐσβέσθη ἐπὶ τῶν ὠχρῶν χειλέων της. Ἀπεχωρίσθημεν.

Ἐξελθὼν τοῦ σπηλαίου, δὲν ἠθέλησα νὰ κλείσω τὴν σιδηρᾶν θύραν, ὅπως καθαρὸς καὶ δροσερὸς ἀὴρ εἰσπνεύσῃ διὰ τῶν κιγκλίδων εἰς τὴν εἱρκτὴν καὶ εὐκολύνῃ τὴν ἀναπνοὴν τῆς δυστυχοῦς. Ἡ ἠὼς ἐπορφύρου τὸν οὐρανόν· τὰ πτηνὰ ἀφυπνίζοντο· ἡ αὔρα διεσκόρπιζε τὴν δρόσον ἐκ τῶν θάμνων καὶ τῶν ἀνθυλλίων τῶν φυομένων περὶ τὸν ἀμμώδην λόφον.

— Θεέ μου! — διελογίσθην — Θεέ μου! πόσον εἶνε πικρόν, νὰ εἶνέ τις ἀπομεμακρυσμένος ἐκ τῆς κοινωνίας τῶν ζώντων, τῶν ἐλευθέρων, τῶν περιχαρῶν πλασμάτων, δι' ὧν κατοικεῖται ἡ ἀπέραντος ἔκτασις τῆς φύσεως! Ἐν αὐτῷ τῷ Βορρᾷ, ἐν μέσῳ ὑψηλῶν βρυωδῶν, φοβερῶν τὴν ὄψιν βράχων, τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν ἐξαίσια, τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου ἐκπλήττουσι τὰ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν. Καὶ ἐδῶ, ὅπου τὰ ἀφρίζοντα κύματα ἀπὸ κτίσεως κόσμου μάχονται πρὸς τοὺς γρανιτώδεις βράχους — καὶ ἐδῶ ἡ παλάμη Σου ἀπετύπωσε ζωηρὰ σημεῖα δημιουργικῆς ἀγάπης καὶ ἀγαθότητος· καὶ ἐδῶ ἐν ὥρᾳ πρωϊνῇ ἀνθοῦσι τὰ ῥόδα ὑπὸ τὸ κυάνεον τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐδῶ δροσεροὶ ζέφυροι ἀποπνέουσιν ἀρώματα· καὶ ἐδῶ χλοεροὶ τάπητες ἁπλοῦνται ὡς ἁπαλὸν βελοῦδον ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ἐδῶ ᾄδουσι τὰ πτηνὰ — ᾄδουσι φαιδρῶς διὰ τὸν εὔθυμον, θλιβερῶς διὰ τὸν πάσχοντα, εὐφροσύνως δι' ἕκαστον· καὶ ἐδῶ ἡ ἀλγοῦσα καρδία εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς εὐαισθήτου φύσεως δύναται νὰ εὕρῃ ἀνακούφισιν ἐκ τοῦ βάρους τῶν θλίψεών της! Ἀλλὰ — ἡ πτωχὴ ἡ κεκλεισμένη ἐν τῇ εἱρκτῇ στερεῖται τῆς παρηγορίας ταύτης· ἡ πρωϊνὴ δρόσος δὲν ῥαντίζει τὴν ἀσθενῆ καρδίαν της· ἡ αὔρα δὲν δροσίζει τὸ φθαρὲν στῆθός της· αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες δὲν καταυγάζουσι τοὺς ἀμαυρωθέντας ὀφθαλμούς της· αἱ ἤρεμοι βαλσαμώδεις διαλάμψεις τῆς σελήνης δὲν τρέφουσι τὴν ψυχήν της δι' ἡμέρων ὀνείρων καὶ εὐφροσύνων διαλογισμῶν. Πλάστα! Πρὸς τί ἐδώρησας εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ὀλεθρίαν ἐξουσίαν, ἵνα καθιστῶσιν ἀλλήλους καὶ ἑαυτοὺς δυστυχεῖς;

Αἱ δυνάμεις μου ἐξησθένησαν καὶ ἐκλείσθησαν οἱ ὀφθαλμοί μου ὑπὸ τοὺς κλάδους ὑψηλῆς δρυός, ἐπὶ τῆς ἁπαλῆς χλόης. Ὁ ὕπνος μου διήρκεσε περὶ τὰς δύο ὥρας.

— Ἡ θύρα ἦτο ἀνοικτή, ὁ ξένος εἰσῆλθεν εἰς τὸ σπήλαιον! — ἰδοὺ τί ἤκουσα ἐξεγερθεὶς τοῦ ὕπνου.

— Ἤνοιξα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶδον τὸν γέροντα, τὸν οἰκοδεσπότην μου· ἐκάθητο συλλογισμένος ἐπὶ θρανίου, πέντε βήματα μακρὰν ἐμοῦ· παρ' αὐτὸν ἵστατο ὁ ἄνθρωπος, ὅστις μὲ εἰσήγαγεν εἰς τὸ μέγαρον. Ἐπλησίασα πρὸς αὐτούς. Ὁ γέρων μὲ παρετήρησε μετά τινος αὐστηρότητος, ἔθλιψε τὴν χεῖρά μου, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ κατέστη θωπευτικωτέρα. Εἰσήλθομεν ὁμοῦ ἐντὸς πυκνῆς φυστάδος χωρὶς οὔτε λέξιν νὰ ἀνταλλάξωμεν. Ἐφαίνετο ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ὑπῆρχε δισταγμός τις καὶ ἦτο ἀναποφάσιστος· ἀλλ' ἔστη αἴφνης καὶ προσηλώσας ἐπ' ἐμοῦ διαπεραστικὸν καὶ φλογερὸν βλέμμα, ἠρώτησε διὰ σταθερᾶς φωνῆς.

— Τὴν εἶδες;

— Τὴν εἶδον, ἀπήντησα, τὴν εἶδον χωρὶς νὰ γνωρίσω, τίς εἶνε καὶ διατί πάσχει ἐν τῇ εἱρκτῇ.

— Θὰ μάθῃς, εἶπε, θὰ μάθῃς νεανία, καὶ ἡ καρδία σου θὰ περιλουσθῇ δι' αἵματος. Τότε θὰ ἐρωτήσῃς σεαυτόν· διατί ὁ οὐρανὸς ἐπέχυσεν ὅλον τὸ ποτήριον τοῦ θυμοῦ του ἐπὶ τοῦ ἀσθενοῦς καὶ πολλοῦ τούτου γέροντος, τοῦ γέροντος, ὅστις ἠγάπησε τὴν ἀρετήν, ὅστις ἐτίμα τοὺς ἱεροὺς Αὐτοῦ νόμους;

Ἐκαθήσαμεν ὑπὸ δένδρον καὶ ὁ γέρων μοὶ διηγήθη φρικωδεστάτην ἱστορίαν, ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν δὲν θὰ ἀκούσητε σήμερον, φίλοι μου· θὰ μείνῃ δι' ἄλλοτε. Σήμερον θὰ σᾶς εἴπω μόνον, ὅτι ἔμαθον τὸ μυστήριον τοῦ ἀγνώστου τῆς Γρέβζενδ, μυστήριον φρικῶδες!

Οἱ ναῦται μὲ ἀνέμενον παρὰ τὴν πύλην τοῦ μεγάρου. Ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ πλοῖον, ἀνεπετάσαμεν τὰ ἱστία καὶ ἡ Βοργγόλμ ἐξηφανίσθη τῶν ὀφθαλμῶν μας.

Ἡ θάλασσα ἐθορύβει. Κατεχόμενος ὑπὸ θλιβερῶν ῥεμβασμῶν ἱστάμην ἐπὶ τοῦ καταστρώματος κρατούμενος ἐκ τοῦ ἱστοῦ. Στεναγμοὶ κατέθλιβον τὰ στῆθός μου. Ἐπὶ τέλους προσέβλεψα εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὁ ἄνεμος διεσκόρπισεν εἰς τὴν θάλασσαν τὰ δάκρυά μου.

(Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ)

Α. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΔΥΟ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Κας ΕΔΜΟΝΣ

Καὶ πάλιν ἡ φωνὴ τῆς φιλέλληνος καὶ φιλομούσου ἀγγλίδος ἀκούεται ἔνθους ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ὑπὲρ τῆς Κρήτης. Ἐν τῷ τελευταίῳ φυλλαδίῳ τῆς Women's penny paper, περιοδικῷ ἐκδιδομένῳ ἐν Λονδίνῳ, διευθυνομένῳ δὲ καὶ συντασσομένῳ ἀποκλειστικῶς ὑπὸ κυριῶν, ἡ κυρία Ε. Μ. Edmonds, γνωστὴ καὶ ἐξ ἄλλων φιλελληνικῶν ποιημάτων καὶ ἄρθρων τοῖς ἕλλησιν ἀναγνώσταις, ἐδημοσίευσεν ὑπὸ τὰς ἐπιγραφὰς *A Suggestion* καὶ *Crete* δύο ποιήματα, ὧν τὸ ἀφελὲς κάλλος ἁμιλλᾶται πρὸς τὴν εὐγενῆ ἰδέαν. Ἡ φιλελεύθερος ποιήτρια συνηγορεῖ ὑπὲρ ~~τῆς ἐλευθερίας~~ καὶ τῆς εἰς τὴν

Ἑλλάδα προσαρτήσεως τῆς Κρήτης. Ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐσιγήσαμεν, ἀναγκαζόμενοι ὑπὸ τῶν περιστάσεων, εἶνε παρήγορον ν' ἀντηχῇ ὑπὸ ξένων πολιτῶν μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ ἔθνους, φωνὴ διαμαρτυρήσεως, συμπαθείας καὶ δικαιοσύνης. Μετὰ τῶν ἐνθέρμων ἡμῶν εὐχαριστιῶν παραθέτομεν ἔμμετρον τοῦ ἑνὸς ποιήματος παράφρασιν, φιλοτεχνηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Γ. Τσακασιάνου καὶ πεζὴν τοῦ ἑτέρου:

ΠΡΟΤΡΟΠΗ

Πλάθει κ' ἡ μέρα ὄνειρατα, ὅσα καὶ ἡ νύχτα πλέκει,
μὰ ποιὸς τῇ σκοτεινόφωτη τῇ λύσι τους γνωρίζει;
Σ' ἐμένα ἐφάνη — ἀλλ' ἀργὰ — πῶς τὸν Σουλτάνον εἶδα,
μὲ στάσι αὐτοκρατορική, μὲ σκῆπτρο καὶ χλαμύδα,
κάποια νὰ σκιάζῃ ἀπόκρυφη τὸ μέτωπό του σκέψι
καὶ στὸν πιστό του, ποῦ ἔστεκε στὸ πλάγι του, νὰ στρέψῃ:
— Ποιὸ δῶρο ἀτίμητο, Πασσᾶ, καὶ σπάνιο νὰ δωρήσω
στὴ νύφη τὴ χρυσόμαλλη; Δὲ θέλω νὰ χαρίσω
φωτόχυτα διαμαντικά, πετράδια λαμπυρένια·
ἄτια δὲν θέλω ἀράπικα μὲ φάλαρ' ἀστερένια.
Δῶρα παρόμοια ἐμπορεῦν νὰ τῆς προσφέρουν κ' ἄλλοι..
Τί θέλω ἐγὼ μονάκριβη, ἀταίριαστη, μεγάλη
τὴν ἰδική μου προσφορά· δικό μου μαργαρίτη
νὰ τῆς χαρίσω... πές μου τί; — Κ' εἶπ' ὁ πιστός:
[— Τὴν Κρήτη!

ΚΡΗΤΗ

Ἔχεις ὅλα τὰ προτερήματα, δι' ὧν οἱ ποιηταὶ — ἀπὸ ζωηροῦ ὀνείρου ἀντλοῦντες τὸ θέμα των — ἐξυμνοῦσι τόπον τινὰ τῆς γῆς, ἰδεώδη οἶκον εὐτυχίας, ἀποδίδοντες αὐτῷ ἄνθη ποικιλόχροα καὶ εὐώδη, καρποὺς λάμποντας ὑπὸ ἀείφωτον στερέωμα, ὕδατα κεχρυσωμένα, καθαρὸν ἀέρα καὶ δροσερὰν ἄνοιξιν.

Δι' ἀσθενῆ γυναῖκα εἶνε κατάρα ἡ καλλονή. Οὕτω καὶ διὰ σέ, ὡραία καὶ εὐτυχὴς Κρήτη, ἡ καλλονή σου ὑπῆρξε πάντοτε τὸ ἐκλεκτὸν δέλεαρ σειρᾶς τυραννικῶν ὀρδῶν, ὧν ἑκάστη ἦτο χείρων τῆς προτέρας. Ἀλλ' ἂν εἶσαι ἀσθενής, δὲν εἶσαι καὶ εὐκατάβλητος· διατηρεῖς ἔτι τὰς δύο δυνάμεις, τοῦ μάχεσθαι καὶ τοῦ ὑπομένειν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Ἀπερχομένη ἐντεῦθεν ἡ αὐτοκράτειρα Φρειδερίκου ηὐχαρίστησε τὸν δήμαρχον κ. Φιλήμονα διὰ τὴν δεξίωσιν, ἧς ἔτυχεν ἐν Ἀθήναις παρὰ τοῦ λαοῦ· τῷ εἶπε δὲ ὅτι ἐκ Βερολίνου θὰ τῷ πέμψῃ δύο εἰκόνας εἰς μέγα σχῆμα, τοῦ αὐτοκράτορος Φρειδερίκου καὶ ἑτέραν ἰδικήν της φερούσας τὴν ὑπογραφήν της, αἵτινες ν' ἀναρτηθῶσιν εἰς ἀνάμνησιν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Δημαρχείου. — Ἀπεβίωσεν ὁ γηραιὸς τμηματάρχης τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ νομομαθὴς Στέφανος Εὐκλείδης. — Ἐν τῷ δημοτικῷ συμβουλίῳ ὁ κ. Κ. Ξένος ὑπέβαλε πρότασιν περὶ συστάσεως ζωολογικοῦ κήπου ἐν τῷ εὐρυτάτῳ ἐν Ἀμπελοκήποις κτήματι τοῦ δήμου. — Ὁ Ρουμάνος ἐνταῦθα πρέσβυς κ. Ὀλλανέσκου ἀνεκλήθη, ἀντ' αὐτοῦ δὲ διωρίσθη ὁ κ. Ρωσέττης. — Ἐν τῇ παρὰ τὴν Ἄνδρον θέσει, ἐν ᾗ πρό τινων ἡμερῶν ἀνεκαλύφθη ὑπὸ δυτῶν θησαυρὸς μετὰ πυροβόλων, ἀνεκαλύφθησαν τρία ἔτι πυροβόλα μείζονος ὁλκῆς καὶ φέροντα τὴν χρονολογίαν 1660 καὶ ἄλλα τινὰ νομίσματα. — Κατὰ τὴν ἐν Κερκύρᾳ βουλευτικὴν ἐκλογὴν ἐξελέγει ὁ κυβερνητικὸς ὑποψήφιος κ. Σκάρπας. — Ἡ ἐπὶ τῶν λεμονοδένδρων νόσος βαμβακάδα ἀνεφάνη πάλιν ἐφέτος εἰς τὰς λεμονέας τῆς Ἄνδρου. — Ὁ ἐν Λιβόρνῳ χρῆς ἀρχιμανδρίτης Παρθένιος Κελαϊδῆς ἐδώρησε τῷ διαδόχῳ καὶ τῇ Σοφίᾳ ἐπὶ τοῖς γάμοις αὐτῶν ἐντὸς πολυτελοῦς πυξίδος φερούσης ἐπιγεγραμμένην τὴν λέξιν «Κρήτη» ζεῦγος ἐνωτίων εὑρεθέντων ἐν Κρήτῃ καὶ ἀποδεικνυόντων τὴν ἀκμήν, εἰς ἣν εἶχε φθάσῃ ὁ πολιτισμὸς αὐτῆς πρὸ 25 αἰώνων. — Τὴν 31 τοῦ παρελθόντος μηνὸς ἐγένοντο 45 ναυάγια ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν ἡμέραν ἐπεκράτησε μία τῶν σπανιωτάτων θαλασσοταραχῶν. — Ἐξεδόθη νέα ἐφημερὶς «Ἑσπερινὴ» πρεσβεύουσα τὰς ἀρχὰς τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Πρόεδρος τῆς Ἰταλικῆς βουλῆς ἐξελέγη αὖθις ὁ κ. Βιανεχέρη. — Ἐντὸς ὀλίγου λέγεται ὅτι δημοσιευθήσεται, ὑπὸ τὸν τύπον αὐτοκρατορικοῦ φιρμανίου, τὸ περὶ χορηγείας ἀμνηστείας εἰς τοὺς Κρῆτας σουλτανικὸν διάταγμα. — Ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας Ἐλισσάβετ ἐπιβαίνουσα τοῦ «Μιραμάρ» κατηυθύνθη ἐκ Κερκύρας εἰς Αἴγυπτον, ὁπόθεν πάλιν θέλει ἐπιστρέψῃ εἰς Πειραιᾶ. — Ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ προσεχοῦς μηνὸς τίθενται εἰς ἐνέργειαν ταχεῖαι ἁμαξοστοιχίαι (exprès), δι' ὧν θὰ συγκοινωνῇ ἡ Θεσσαλονίκη μετὰ τῆς Εὐρώπης. — Ἐν Κωνσταντινουπόλει συνέστη σχολὴ κωφαλάλων, οἵτινες θὰ φέρωσι στολὴν χρώματος ἐρυθροῦ. — Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ἐγένετο ἡ ἔναρξις τῆς Ἰταλικῆς Βουλῆς· Ὁ βασιλικὸς λόγος ἐξαιρεῖ τὴν πρόοδον τῆς Ἰταλίας, ἥτις εἰς 30 ἔτη κατώρθωσεν ἅ,τι ἄλλα ἔθνη θὰ κατώρθουν εἰς αἰῶνας. — Ὁ δάγγειος πυρετός, ὅστις μέχρι τοῦδε ἐπεκράτει ἐν Τουρκίᾳ καὶ Ἑλλάδι ἐνέσκηψεν ἤδη καὶ ἐν Πετρουπόλει. Ὁ ἀριθμὸς τῶν προσβληθέντων ὑπερβαίνει τὰς 150,000. — Πυρκαϊὰ ἐκραγεῖσα ἐν Φιλιππουπόλει ἐπήνεγκε μεγάλας ζημίας. — Ἐν Ἀρμενίᾳ, εἰς τὸ ὀρεινὸν διαμέρισμα τοῦ Σασούν, πρὸς νότον τοῦ Βιτλίς, ἐξερράγη ἐπανάστασις. Αἰτία ταύτης ἦτο ὁ φόνος Ἀρμενίου χωρικοῦ ὑπὸ τῶν Κούρδων. — Ὁ αὐτοκράτωρ Δὸν Πέτρος τῆς Βραζιλίας φεύγων ἔλαβεν ἐκδηλώσεις συμπαθείας παρὰ τοῦ λαοῦ, ἡ δὲ προσωρινὴ κυβέρνησις παρέδωκεν αὐτῷ 12,000,000 φρ. καὶ ἐξησφάλισεν ἐτησίαν ἐπιχορήγησιν. — Ἀγγέλλεται ἡ μνήστευσις τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ διαδόχου τῆς Δανίας Χριστιανοῦ ἄγοντος ἤδη τὸ 20 ἔτος τῆς ἡλικίας του μετὰ τῆς πριγκηπίσσης Μαργαρίτας, ὑστεροτόκου θυγατρὸς τῆς αὐτοκρατείρας Φρειδερίκου.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐν τῷ φιλολογικῷ συλλόγῳ «Παρνασσῷ» ὁ κ. Δ. Κορομηλᾶς ἀνέγνωσε νέον αὐτοῦ δρᾶμα, τὴν Ἱππαρέτην εἰς ἰάμβους, ἀρχαϊκὴν ἔχον τὴν ὑπόθεσιν. — Ἐν συνεδριάσει τοῦ ἀρχαιολογικοῦ καὶ φιλολογικοῦ τμήματος τοῦ «Παρνασσοῦ», ἀρχαιρεσιῶν γενομένων, ἐξελέγη πρόεδρος ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος, ἀντιπρόεδρος ὁ Ι. Πανταζίδης καὶ γραμματεὺς ὁ κ. Π. Ι. Φέρμπος. Κατ' αὐτὴν ὁ κ. Α. Πασπάτης ὑπέβαλε φυλλάδιον ἄρτι δημοσιευθὲν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει καθηγητοῦ κ. Ἐδουὶν Γρόσβενορ πραγματευόμενον περὶ τοῦ Ἱπποδρόμου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ περίεργον χειρόγραφον ἀγνώστου συγγραφέως ἐνέχον μεταξὺ ἄλλων περιγραφὴν τῆς Φράντζας διηγηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἀποσταλέντος ἐπὶ Σουλτάνου Ἀχμὲτ τῷ 1775 πρεσβευτοῦ τῆς Πύλης εἰς Παρισίους Σουλτὰν-Ἀχμέτ. Κατόπιν ὁ κ. Ι. Σακελλίων ὑπέβαλεν εἰς τὸ τμῆμα ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ Πρεσβυτέρου ἀκμάσαντος Νικηφόρου τοῦ Χούμνου ἐκ τῆς μονῆς τῆς Πάτμου μὴ δημοσιευθέντα ὑπὸ τοῦ Βοασονάδ. — Κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐπιστημονικῆς ἑταιρίας ὁ πρόεδρος κ. Κ. Κόντος ἀνέγνω τὴν περὶ τῶν Φιλολογικῶν Παρέργων τοῦ μακαρίτου Φιλίππου Ἰωάννου κρίσιν, ἣν ἐποιήσατο ἐν τῷ προλόγῳ τῶν Γλωσσικῶν Παρατηρήσεών του, εἰς πίστωσιν δὲ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης κατέλεξέ τινας τῶν ἀδοκίμων χρήσεων τῶν φερομένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, διεσάφησε δ' ἱκανῶς τὰ τοῦ ῥήματος ἔρχομαι εἶμι - ἦλθον καὶ παρέστησεν εὐκρινῶς τίνες ἦσαν οἱ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς νενομισμένοι τύποι. Μετὰ τὸν κ. Κόντον ὁ κ. Π. Καρολίδης ὡμίλησε περὶ τῶν ἀρχαιοτάτων σχέσεων τῆς Σκανδιναυΐας καὶ τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους εἰπὼν ὅτι αὗται δὲν ἄρχονται τὸ πρῶτον κατὰ τὸν Θ' μ. Χ. αἰῶνα, ὡς ἐπιστεύετο μέχρι τοῦδε, ἀλλ' ἐν πολλῷ προγενεστέροις χρόνοις. Κατόπιν ὁ κ. Γ. Παπαβασιλείου ἀνεκοίνωσε δέκα ἐπιγραφὰς εὑρεθείσας ἐν Χαλκίδι καὶ ἐπέδειξε ψῆφον φέρουσαν λατινικὰ γράμματα. Τέλος δὲ ὁ κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλους ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Μητροπόλεως μετοχίῳ τῆς Πεντέλης κατάκεινται μάρμαρά τινα ἀνήκοντα εἰς ὡραίαν βυζαντιακὴν ἐκκλησίαν σωζομένην καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Τὰ μάρμαρα, δι' ὧν αὕτη εἶχε κτισθῆ ἀνῆκον εἰς τὴν Ποικίλην Στοάν, τοῦτο δὲ ἐξαγόμενον ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ΣΤΩΙΚΩΝ κεχαραγμένης ἐπὶ δοκοῦ διὰ μεγίστων χαρακτήρων, γραφῆς ῥωμαϊκῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων, εἶνε ἔνδειξις ἰσχυρὰ προσδιορισμοῦ τῆς θέσεως, ἐν ᾗ ἔκειτο ἡ «Ποικίλη Στοά.»

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Λαμπάκη κατὰ τὸν ἅγιον Ἀνδρέαν γιγνομέναις ἀνασκαφαῖς εὑρέθη ψήφισμα ἐκδοθὲν κατὰ τὸν κ. Ζησίου ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Περικλέους ὑπὸ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων πρὸς περίφραξιν τοῦ ἱεροῦ διὰ περιβόλου, ἵνα μὴ εἰσέρχωνται εἰς τοῦτο οἱ σύγχρονοι λωποδῦται. Τὸ ψήφισμα μετὰ τῆς συμπληρώσεως καὶ ἐξηγήσεως τοῦ κ. Ζησίου ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΕΝ ΠΟΛ[ΕΙ...
ΟΙΚΟΔΟΜΕΣΑΙ : ΗΟ[ΠΟ
Σ[ΑΝ:Δ[Ρ]ΑΠΕΤΕΜΕΕ[Σ
Ι[ΕΙ:ΜΕΔΕLΟΠΟΔV[ΤΕ
Σ]:ΤΑVΤΑΔΕΧΣΥΝΑΡ[Μ
ΟΣΑΙΜΕΝΚΑLLΙΚΡΑ
Τ]Ε:ΗΟΠΟΣΑΡΙΣΤΑΚΑ
ΙΕVΤΕLΕΣΤΑΤΑΣΚΑ
....[ΜΙ]ΣΘΟΣΑ
Ι]ΔΕΤΟ[Σ]ΠΟLΕΤΑΣ:ΗΟ
Π]ΟΣΑΝ:ΕΝΤΟΣΗΕΧΣΕ
Κ]ΟΝΤΑ·ΕΜΕΡΟΝ:ΕΠΙΣΚ
Ε]VΑΣΘΕΙ:ΦVLΑΚΑΣΔΕ
Ε]ΝΑΙ ΤΡΕΣ·ΜΕΝΤΟΧΣΟ
ΤΑΣ ΕΚΤΕΣ ΦVLΕΣΤΕ]Σ
Π]ΡVΤΑΝΕVΟΣΕΣ

ἤτοι

... ἐν πόλει (ἀκροπόλει;) οἰκοδομῆσαι, ὅπως ἂν δραπέτης μὴ εἰσίῃ μηδὲ λωποδύτης. Ταῦτα δὲ ξυναρμόσαι μὲν Καλλικράτη, ὅπως ἄριστα καὶ εὐτελέστατα (εὐθηνότατα) ... μισθῶσαι δὲ τοὺς πολίτας, ὅπως ἂν ἐντὸς ἑξήκοντα ἡμερῶν ἐπι-

σκευασθῇ. Φύλακες δὲ εἶναι τρεῖς μὲν τοξόται ἐκ τῆς φυλῆς τῆς πρυτανευούσης. — Ὁ κ. Σλῆμαν ἐπανέλαβε τὰς ἀρχαιολογικὰς ἀνασκαφὰς ἐπὶ τῶν θέσεων τοῦ ἀρχαίου Ἰλίου. Εἰς ταύτας προσεκάλεσεν ὁ κ. Σλῆμαν καὶ ἀντιπροσώπους τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς ἐν Παρισίοις τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν γραμμάτων. — Ἐν Χασὰν Τσαουσλὰρ κατὰ τὸ Μαιάνδριον πεδίον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εὑρέθη ἐπιγραφὴ μετ' ἀναγλύφου παριστῶντος ἄνδρα φέροντα περικεφαλαίαν καὶ κρατοῦντα διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς δόρυ, ἔχον ἐπὶ τῆς κορυφῆς μῆλον, ἐφ' οὗ κάθηται νήπιον, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ζῶον. Ἐπὶ τοῦ δόρατος εἶνε περιτυλιγμένος ὄφις, ἡ δ' ἐπιγραφὴ ἔχει ὡς ἑξῆς:

Τρόφιμος Μενεκρά
τους ΓΟΥΣΙΝ
κὲ τροφίμη θυγατρὶ
τὸν Σ Ο ΜΟΝ
σὺν τῷ ἐπ' αὐτῷ
ΣΥΑΝΟ ἐπικειμεν
ων
ἐκ τῶν ἰδίων
καθιέρωσεν.

Ο ΤΥΠΟΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΩΝ

Τὴν ἐν τῷ φύλλῳ ἡμῶν ἀρξαμένην ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος δημοσίευσιν τῶν χαρακτηρισμῶν τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος, πολλαὶ τῶν συναδέλφων τοῦ Καθημερινοῦ τύπου συνώδευσαν διὰ θερμῶν συστάσεων, ἐφ' αἷς καὶ ἐγκαρδίως εὐχαριστοῦμεν.

Τὸ κάλλιστον ἑβδομαδιαῖον περιοδικὸν ἡ «Ἑβδομὰς» ἡ μετὰ τόσης ἐπιμελείας καὶ καλαισθησίας γραφομένη, διευθυνομένη δὲ ὑπὸ τοῦ λογίου φίλου καὶ συναδέλφου κ. Ι. Δαμβέργη, ἤρξατο ἀπὸ τῆς σήμερον δημοσιεῦον χαρακτηρισμοὺς τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος, γραφέντας ὑπὸ τοῦ ἀμερικανοῦ Χάου, κατὰ χειρογράφους αὐτοῦ σημειώσεις. Τοὺς χαρακτηρισμοὺς τούτους ἱκανῶς περιέργους συνιστῶμεν εἰς πάντας ν' ἀναγνώσωσιν, ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι θ' ἀποκομίσωσιν ἐξ αὐτῶν ὠφέλιμον τέρψιν.

Παλιγγενεσία.

Ἐν τῇ «Ἑβδομάδι» τῷ περιοδικῷ, ὅπερ μετὰ τόσης ἐπιμελείας διευθύνει πάντοτε θερμὸς τῶν γραμμάτων ἐργάτης ὁ κ. Ἰω. Δαμβέργης ἤρχισεν, ἀπὸ χθὲς δημοσιευομένη σειρὰ Χαρακτηρισμῶν τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος, κατὰ τὰς χειρογράφους σημειώσεις τοῦ ἀμερικανοῦ φιλέλληνος Χάου. Εἶνε ἄξιοι πολλοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ θ' ἀναγνωσθῶσιν ἀπλήστως. Ἐκεῖνος δ' ὀφείλεται εἰς τὸ καλὸν περιοδικόν, ὅπερ κατὰ προτίμησιν εὔλογον προσφέρει τοῖς ἀναγνώσταις αὐτοῦ κεφάλαια ἐθνικὰ σημειώματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦντα τὴν μορφὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Νέα Ἐφημερίς.

Ὁ ἀμερικανὸς φιλέλλην Χάου μετασχὼν τοῦ ἀγῶνος τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας συνέγραψε μέν... ἐτήρησε δὲ περιέργους περὶ τῶν ποικιλόντων χαρακτήρων τῶν ἀγωνιστῶν σημειώσεις ἃς ἐδωρήσατο βραδύτερον πρὸς Ἕλληνα λογογράφον ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ μεταφρασθῶσιν εἰς τὴν ἑλληνικήν.

Ὁ πόθος τοῦ φιλέλληνος Χάου πληροῦται ἤδη καὶ ἐκ τῶν σημειώσεων αὐτοῦ καταρτίζονται περίεργοι βιογραφίαι τῶν ἀγωνιστῶν, δημοσιευόμεναι ἀπὸ τῆς χθὲς ἐν τῷ περιοδικῷ τῇ «Ἑβδομάδι». Ζητήσατε λοιπὸν τὸ χθεσινὸν φύλλον τῆς «Ἑβδομάδος» καὶ τὰ ἑπόμενα διὰ νὰ μάθητε ἀκόπως ὁποῖοι ἦσαν οἱ ἄνδρες τοῦ ἀγῶνος κατὰ τὰς παρατηρήσεις ἑνὸς ἀμερικανοῦ φιλέλληνος καὶ συναγωνιστοῦ αὐτῶν.

Ἐπιθεώρησις.

Οἱ χαρακτηρισμοὶ οὗτοι πλεῖστον παρέχοντες ἱστορικὸν ἐνδιαφέρον, εἶνε ἄξιοι ἐπιμελοῦς ἀναγνώσεως, συνιστῶμεν δὲ αὐτοὺς τούτου ἕνεκα εἰς τὴν προσοχὴν καὶ τὴν μελέτην τῶν ἀναγνωστῶν.

Καιροί.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Κ. Α. Μ. Θήραν. Ἐχάσατε τὸ στοίχημά σας Tirer le diable par la queue εἶνε γαλλισμὸς σημαίνων μετὰ πόνων καὶ μόχθων προμηθεύεσθαι τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἡ μετάφρασίς σας ἦτο μὲν ἀστεία ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὀρθή. Τί; θὰ ἐχωνεύετε ὑμεῖς τὴν οὐρὰν τοῦ διαβόλου; Ἂν εἴχετε πρόχειρον τὴν Λουκρητίαν Βόργια θὰ ἐβλέπετε τί σχετικὸν λέγει παίζων ὁ Οὐγκώ. Πρέπει νὰ εἶνε πολὺ στερεὰ καὶ καρφωμένη αὐτὴ ἡ οὐρὰ διὰ νὰ ἀνθίσταται εἰς τὴν δύναμιν τῶν ἰσοβίως συρόντων αὐτήν. — Στ. Δ., Κ. Μ. Νεάπολιν. Δ. Π. Ι. Κέρκυραν. Ἐμμ. Π. Μασσαλίαν. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν. — Α. Λ. Ὑπάρχουσι καὶ ποιητικὰ ἔργα ὅμοια πρὸς τὰ τῆς ζωγραφικῆς. Ἄλλα θέλγουσι παρατηρούμενα ἐκ τοῦ πλησίον καὶ ἄλλα ἐξ ἀποστάσεως. Τοιοῦτό τι εἶπε ποτὲ ὁ Ὁράτιος καὶ βεβαίως ὑμᾶς εἶχεν ὑπ' ὄψιν... Κρατεῖτε εἰς Πόρον τὰ ποιήματά σας. Δὲν δύνασθε νὰ φαντασθῆτε πόσον θέλγουσι παρατηρούμενα ἐντεῦθεν. — Μ. Α. Ὀλίγον... ὀλίγον ἐλευθεριάζον καὶ οὐδόλως πολὺ πολὺ κατάλληλον. Sachez que dans ce siècle où règne la sottise, Molière sans Pradon aurait été Molière sans chemise. — Φίλιππα Μ. Διατί; Ἐὰν ἀναμίξωμεν τὰς ἐπιστολάς, δι' ὧν πτωχός τις μαθητής ἠγόρασε τὸ φύλλον ἡμῶν πρὸς μίαν ἑβδομάδα, δι' ὧν τὸ ἠγόρασεν ὁ πλουσιώτερος τῶν βαθυπλούτων... δύνασθε σεῖς νὰ μᾶς εἴπητε ποῖα εἶνε τὰ τοῦ ἑνὸς καὶ ποῖα τὰ τοῦ ἄλλου; Ἔχουσι καμμίαν διαφοράν; — *** Ναύπλιον. Γρέγορυ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι: ὁ Ἰάκωβος Γρέγορυ περὶ οὗ ἐρωτᾶτε ἦτο μαθηματικὸς ἀκμάσας ἀπὸ τὸ 1636—1675. Οὗτος συνέλαβε πρῶτος τὴν ἰδέαν τοῦ τηλεσκοπείου, ἣν ἐφήρμοσε κατόπιν ὁ Νεύτων. — Ἀσθενῆ Πάτρας. Τὰ Σέλτς εἶνε πηγαὶ μεταλλικῶν ὑδάτων ψυχρῶν, εἰς ἃ ἀποδίδουσιν ἰδιότητας πεπτικάς. Ἀποφεύγετε τὰς μιμήσεις, αἵτινες λαμβάνουσι χώραν καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην. Ἀπέχει τὸ χωρίον εἰς ὃ κεῖνται αἱ πηγαὶ 41 χιλιόμετρα μακρὰν τῆς Μαγεντίας.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν

Études sur la numismatique Crétoise (Extrait de la Revue Numismatique) par J. N. Svoronos.

Sternbilder als Münztypen von Johannes N. Svoronos, Berlin.

Études archéologiques et Numismatiques (Ulysse chez les Arcadiens et la Télégonie d'Eugammon à propos des Types monétaires de la ville de Mantinée) par Jean N. Svoronos, Paris.

Μηνιαῖον δελτίον τοῦ Εἰδικοῦ Ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ξένων ἐπικρατειῶν. Σεπτέμβριος 1889. — Ἀρ. 9. — Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, Γραφεῖον Στατιστικῆς.

Ἱστορία τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, Αὐτοκράτορος τῆς Γαλλίας, ὑπὸ Γ. Δ. Δαμπίση, τόμος Α' τεῦχος Α'.

Ἱστορία τῆς Γυναικὸς ἀπὸ κτίσεως κόσμου μέχρι σήμερον, ὑπὸ Καλλιρρόης Παρρέν, τεῦχ. Α'.

Ὑπόμνημα περὶ τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος. Πρὸς τοὺς ἐν Ἀθήναις ἀντιπροσώπους τῶν Μεγάλων Δυνάμεων.

ΩΡΑΙΟΣ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΟΣ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

ΕΚΟΜΙΣΘΗ

ΧΑΡΤΗΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΣΟΦΙΑΣ

Ἐπίτηδες κατασκευασθεὶς διὰ τὰς ἑορτὰς καὶ φέρων ὑδατίνους τὰς εἰκόνας τῶν νεονύμφων καὶ τὴν ἐπιγραφήν:

ΕΠΙ ΤΗ ΣΤΕΨΕΙ

Μετὰ ἀναλόγων φακέλλων

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ-ΑΘΗΝΩΝ-ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Γραμμὴ Πειραιῶς—Κορίνθου—Πατρῶν

		1	3	33
Πειραιεὺς	ἀν.	7 π.μ.	11.15	10.10
Ἀθῆναι	»	7.30	11.50	10.40
Κόρινθος	ἀφ.	7.49	2.42	2.05
Αἴγιον	»	2.52	5.41	
Πάτραι	»	4.35	7.—	

		2	4	32
Πάτραι	ἀν.	7.20π	11.40	—
Αἴγιον	»	9.05	15.27	—
Κόρινθος	»	1.10	4.—	9.03π
Ἀθῆναι	ἀφ.	4.25	7.—	2.30
Πειραιεὺς	»	4.55	7.30	4.—

Γραμμὴ Κορίνθου - Ναυπλίου - Μύλων

Κόρινθος	ἀν.	3.— μ.μ.
Ἄργος	ἀφ.	5.12
Ναύπλιον	»	5.45
Μύλοι	»	5.52

Μύλοι	ἀν.	9.50 π.μ.
Ναύπλιον	»	10.—
Ἄργος	ἀφ.	10.35
Κόρινθος	»	12.45

Γραμμὴ Πατρῶν - Πύργου

Πάτραι	ἀν.	7.— π.μ.	5.10 μ.μ.
Ἀχαΐα	ἀφ.	8.—	6.10
Μανωλάς	»	9.20	7.35
Λεχαινὰ	»	10.20	8.30

Λεχαινὰ	ἀν.	6 π.μ.	4.— μ.μ.
Μανωλάς	»	7.—	5.10
Ἀχαΐα	»	8.20	6.40
Πάτραι	ἀφ.	9.20	7.40

Ἡ ἁμαξοστοιχία 33 ἑκάστην Τρίτην, Πέμπτην, Σάββατον, φθάνουσα μέχρις Ἀκράτας, ἡ δὲ 32 ἐξ Ἀκράτας Κυριακήν, Τετάρτην, Παρασκευήν. Καθ' ἑκάστην τοπικαὶ ἁμαξοστ. μεταξὺ Ἀκράτας, Πατρῶν, Ναυπλίου, Ἄργους, Μύλων.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ

ΜΙΧΑΗΛ ΑΡΝΙΩΤΟΥ

Ὄπισθεν τῆς Χρυσοσπηλαιωτίσσης

ΔΕΝΟΝΤΑΙ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΛΥΤΕΛΩΣ
ΧΡΥΣΟΝΟΝΤΑΙ ΤΑΙΝΙΑΙ

Κατασκευάζονται καὶ πωλοῦνται κατάστιχα παντὸς εἴδους ἐφάμιλλα τῶν ἀγγλοαμερικανικῶν κατὰ τὴν ποιότητα καὶ στερεότητα ἀλλὰ πολὺ τούτων εὐθηνότερα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Γ. ΠΑΜΠΑΝΟΣ

Ὀδοντοϊατρὸς

Ὁδὸς Πατησίων 9.